

עבודה זרה שבאמונת
הרומיים

Sive

SACRA PONTIFICIO-
RUM GENTILITIA

Exhibens,

Cujus PARTEM PRIMAM

*Pro SUMMIS in THEOLOGIA HONORIBUS ritè obtinendis, in Promotione
DOCTORALI, ipso NATALI Regiæ ACADEMIÆ ABOËNSIS PRIMO
SECULARI*

Die 15. Julii, A:ni MDCCXL,

S: R:æ M:tis

Clementissimo Indultu, solenniter instituenda,
*Ex decreto Auspissimæ Senatus Academici, Adprobante Max. Ven.
Facult. Theolog.*

Publico honorum examini sistit

PETRUS FILENIUS,

*L. L. O. O. Prof. Reg. & Ord. Societ. Londin. Regalis & Antiq. Sodalis,
Respondente*

Mag. GUSTAVO HAARTMAN, Gabr. Fil.

*In AUDITORIO MAXIMO, die 12. ejusdem mensis,
Horis ante & post meridiem solitus.*

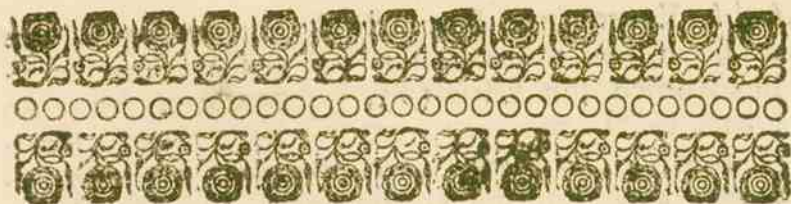
ABOË, ex:ud. JOH KIEMPE, Reg. Acad. Typogr.

R. LIPMAN. Sect. 133.

והאחזקבן בכל התפילות שבכר עשרים וארבע ספרים לא תמצא
:ישום תפילה למלצים Vide vero & attende ad omnes pre-
ces, quæ in omnibus XXIV. libris, (V. T. *Canonicis*) non
invenies ullam orationem factam ad intercessores.

JUSTIN. *dial cum Tryph. p. m. 321.*

Εἰπατε γάρ μοι, εἰ καὶ θεὸς ἦν ὁ ἐνταλαίμενος διὰ Μωσέως, μήτε εἰκόνα,
μήτε οὐσίωμα, μήτε τῶν ἐν οὐρανῷ ἄνω, μήτε τῶν ἐπὶ γῆς ὅλως ποιῆσαι.
Dicite mihi, an non DEUS is erat, qui per Moysen san-
xit, ne qua omnino fieret vel imago vel similitudo, neque
eorum, quæ in Cælo sunt sursum, neque in terris deorsum?

Psal. CXIX. v. 34

הבונט ואצות תורתך ואשמרנה בכל לב

PRÆFATIO

Ad

Lectorem Benevolum.

GENTILITIA PONTIFICIORUM SACRA
Tibi sistimus, Lector Benevole: non ea quidein omnia, cum nec omnia haberi possint, nec singulis enumerandis pagina sufficeret vel dies; Nonnulla tamen, eorumq; hac vice natales, quantum per temporis, quo premimur, angustiam, licuit, *ipsa Sacra* aliquando, Deo volente, exhibituri. In Ecclesia, quæ Christi nomen profitetur, cuique primum concredita fuere τα λόγια τῆς θείας, ea deprehendi, doleas æque ac mireris. Rem ita se habere, loquitur, vel me tacente, tristis & longa temporum fides, loquuntur annales & Scriptura Sacra tallere nescia.

Pantheon Palæstinam meritò dixeris, cui exclamat Propheta (a): כספר עריך היו מלחך יהודי
Secundum numerum Civitatum tuarum, fuerunt Dii tui, Je-

A

budab,

(a) Jerem. c. II: 28. & XI: 13, conf. Act. VII: 42, seq.

budak. Verum non sine luctu & horrore legas, quæ de Christianis tradere ausus fuit tenebrarum ille filius Ahmed Ibn Edris (b), וְאֵן טוֹל בְּהֵם מִסִּסְתָּן, בְּאֵרֶת אֱלֹהֵתָהֶם לֹא תֵעַר וְלֹא תִחַץ: *Temporis progressu Dii eorum nec numerari, nec recenseri potuerunt.* Pontificiis, non nobis, hanc notam inuri, ex verbis Auctoris immediate antecedentibus pater, ubi in *Preibus uspertinis*, inquit, legunt: O Dei Genetrix, Virgo, Festina ad liberationem nostri; O Deipara ne respuas preces nostras etc. O Baptista Messæ Johannes, memento nostri cætus, & libera nos ab afflictionibus; Et ita Dii eorum sex sunt, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, Maria, Messias & Johannes. Minus autem Lutheranis (ut vocamur) succensent Turcæ, quod tres tantum Deos (quamvis falso) nos habere credant; Sal. Schweigger Itin. 111-29. p. m. 290. Dolent tamen orthodoxi, cum pudeat Pontificios, hæc opprobria Christianis & dici potuisse, & non potuisse refelli.

Mirum utique est, non attendere Pontificios suspectam imaginum (c) originem, eiqve nexu indivulso conjuncta עֲבוּרָה זֶרָה ac profana sacra, cum tamen Iconolatriæ propagatores audacissimi (d) ipsi fuerint confessi, Saracenos & Judeos propter imaginum cultum alieniores a Christianorum religione esse factos. Evidentius hoc ipsum est, quam ut ab iis negari poterit. Quantum successibus Missionariorum Romanensium in propagan-

(b) p. 189 Hotting. Hist. Eccl. Sec. XVI. p. 2. c. 2. p. 106.

(c) S. pient. XIV: 14. seq (d) Synod. VII, act. 4. Chemn; in examine conc. T. P. 4. p. m. 60.

pagando apud exteros Evangelio obstiterint ipso-
rummet ineptiæ & profanus cultus, testem provo-
cabo unicum *OCKLEJUM*, qui, ubicumq; inciderint missio-
narii, inquit, in aliquos, utcumque Christianos, a se
dissentientes, sive ad Ecclesiam Græcam pertinen-
tes, sive ad illos, quos *Protestantes* vocant, adeo mi-
sere in illos sæviunt, tot machinis & fraudibus il-
los aggrediuntur, ut non solum religionis, quam
profitentur, sinceritatem, infidelibus suspectam
reddant, verum etiam humanitatem suam. Dum
autem viam ad salutem æternam docere præ se fe-
runt, tot nugas & officinas Sacræ Evangelii veritati
immiscent, ut non magis difficile sit Mahumeta-
nis sui Pseudoprophetæ tueri ineptias, quam ipsis
suas. Quam ob rem meritis pœnas dedit *Abmedi*
Ebn Zin Alabedin, Nobili Persæ, *Hieronymus Xaverius*,
qui propter ineptias & fabulas, quas *Histories CHRI-*
STI & speculo veritatis intertexuit, adeo acriter exce-
ptus est ab illo Persa, ut *Philippus Guadagnolus* (Ahme-
dis libro, a Collegio de propaganda fide respon-
dendo designatus,) eum expedire nequiverit (c).
Cur alias quæso tam frequenter quoque vapulat
Vir multælectionis apud Pontificios, *MARACCIUS*, in
refutatione sua eruditissima Alcorani? Evolveras Partem
2. ipsius Prodroimi, ubi in adstruenda miraculorum
Ecclesiæ Rom. præ Deruistorum, sive Sanctorum
Turcicorum, evidentia, maxime sudat, gravem vi-
rum vix serio rem agere dicas. Nec nimiam ipsius
credulitatem excusat auctoritas Pontificis Romani,

A 2

Juno.

(c) *Præf. Introduc. ad sing. orient.*

Innocentii XI. cui a sacris fuerat Maraccius, quin potius ritum commoveat, summum quoque Pontificem fidem fecisse fabulis Turcarum, ut idem illi facerent suis (f).

Nec dubium est, quin eidem huic Idolomanix Pontificiorum fonti turbidissimo originem suam quoque debeat inexpiabile illud odium, quo Japonenses contra Christianos flagrant; cum hi populi unum tantum Deum adorent (g). Verba sunt *Japoniæ Consulis* Civitatis Nangataeque ad Prætozem Belgicum, in India, apud Varenium: (h) Subditis vestris "in Japoniam mittendis, iisque qui remanebunt, "mandabit, ut bene sibi caveant ab exercitio externo religionis, sed ut Christianismum celent & "tegant.

Exhorresco (i) ἐνέγχεαι κλάυης εἰς τὸ πνεύματι αὐτῶν τὰ ψεύδει, qua in ipso gremio ecclesiæ, ut dici amant, delitescunt, hodieque occæcantur Pontificii. Fa-teor ingenue me non sine horrore legisse litteras & integram fidei confessionem *Abmed Ben Abdale* (k) Legati Muley Zidan Regis Maurorum ad JOHANNEM Portugallie Regem & Inclytum Heroem MAURITELM Nassarium; circa annum 1612. datas, blasphemias in Christianam fidem refertissimas, quibus qua ratione te expedire queant Pontificii, nullus video, nec videant

(f) Part. 2. Prodrumi ad refutat. Alcor. p. 80. ubi de generatione illa Dervisiorum, qui Nephes Ogli ipsis audiunt, differis.

(g) Ortel. p. 102. (h) De religione Jap. c. 11. p. 209. seq. (i) 2. Tess. 2: 11, (k) Jæ Biblioth Bodlej. Oxon.

ant ipsi: ut legi, obstupui, steteruntque comæ & vox
faucibus hæsit.

Verum quid hæc nostra refert? dicis. Doleamus
fata Ecclesiæ Christi, cui subveniet Ipse, cum affli-
ctæ & sub iugo spiranti Zioni auxilium præsentissi-
mum ferendi non simus pares. Quid Septentrioni no-
stro timendum a Pontificiis? Numne nobis *ad geli-
dos aquilonis ortus* affulsit splendidissimum illud Divi-
ni Luminis jubar, quod, expulsis Cimæmeriis Ponti-
ficiorum tenebris, misit nobis *Lux mundi, una cum
veritate sua, ut ducant nos* (1)? Num quid discriminis
ab hac parte timeat tener Christi Grex, cujus salu-
ti invigilat animarum nostrarum Pastor ille bonus,
fidelis, quin potius omnes interni insidias rideant o-
ves, in gremio Pastoris tuti? Tum & *Spiritus ipsi-
us Sanctum apud nos in aquilone nostro requiescere*, sum-
mo cum gaudio ex ore Prophetæ (m) perlentiscunt.
Numne veritatem Divinam, nobilissimum illud fidei
nostræ *νεωτήριον*, in Scriptura Sacra revelatam (n) no-
bis defendendam tradiderunt majores nostri ac supe-
riores? Numne discussis demum omnibus præjudi-
ciis, & auctoritatis humanæ ac nugarum quibus-
cunque involucris, solium veritatis apud nos con-
scendit revelatio, subtelha lubens occupat ratio, li-
bera tamen, ancilla licet, non Domina?

Fateor hæc omnia, & gratiam providentiæ Divi-
næ lætus exosculor. Verum æquo animo ferre Pon-
tificios credas, nos castra ipsorum deseruisse? Non
summam illam in animas nostras potestatem rursus

EXO-

(1) *Psalm. XLIII: 3.* (m) *Zach. VI. v. 8.* (n) *Eph. II: 20.*

exoptare, quæ Gazophylacia eorum tot annis redditibus antea ditavit? Credas, mi Lector, ingeniosissimo illi Equiti Aurato RICHARDO STEELE, qui rotunde affirmare non dubitavit, *Romanenses constantissimo nisu adspirare imperium quoddam universale, in corpora, animas, præcipue autem in bona ac fortunas totius generis humani* (o).

Vix quempiam credidero Pontificiorum terras accessisse, quem ultra vulgus sapere ipsis constitit, quin haud simplici vice compertus fuerit multam ipsorum operam in hæreticis, ut illis dicimur, convertendis, seducendis fidelibus, vellem dixissem.

Quos aureos montes, quæ culmina gloriæ nobis non pingunt? Quæ minime fucatæ amicitiae documenta non præbent, cum religiosorum illorum ordinum familiaritate ac consuetudine jungimur? omnes amice inter se contendere deprehendes, qui majori nos amicitia & humanitate cumulent, vincant, LUTETIAM PARISIORUM, illud Europæ Liliū, (p) illud totius orbis terrarum lumen & decus, illam florentissimam, venustissimam, potentissimamque Urbem, abundare viris, ut omni eruditionis genere, ita humanitate in hospites, maxime conspicuis, dubitare haud fas est: Ingratus, si, dum vixero, meritas ipsorum laudes animumque benevolum deprædicare desisterem. Unicum est, quod doleo, plurimos ipsorum non

(o) & quæ sequuntur, in præf. edit. 2 p. 2. ad statum præsentem Eccl. Rom. Cath. per totam terram, Urbis Cerri, congregationi de propaganda fide a se retis.

(p) D. Wallini. Præf. ad dilquiss. de S. Genovesa.

nondum admisisse, umbram intellectus sui & traditionum humanarum verbo Dei expelli, ut in Divino lumine lumen illud videant ipsi, quod cæco zelo aliis accendere, summo tamen opere, eorum student nonnulli.

Quæ *Oratoria peritiora* nobis propinare solent, audiamus erudite disserentem (q) Celeberrimum Ecclesiæ nostræ Theologum & Gothlandiæ Superintendentem, Reverendissimum D. Doctorem GEORGIUM WALLINUM, cujus de *S. Genovefæ Parisiorum & totius Regni Gallie Patrona*, ditquisitionem omnibus Romano-Catholici Imperii oras adituris maxime commendamus. Ubi nos vident, inquit, nec amore auri, nec gloriæ cupidine, nec exemplorum numero commoveri, sed fidei & religionis diversitatem objicere, principiaque Ecclesiæ Romanæ, ut Deo, rationi & omni veritati adversa, detestari, emollire incipiunt errores, & terricula removere tantum non omnia, ac monstra, quæ viam ad eorum sacra Evangelicis reddere non possunt non suspectam, invisam, & transitum prorsus impossibilem Quousque tandem, inquit, veram, antiquissimam & Apostolicam Ecclesiam, tam infenso ac pertinaci animo aversabimini? Quid matrem fugitis & revocantem, plorantemque contemnitis? Cur in ejus gremium, unde vos unius hominis infelix protervitas excussit, redire dubitatis? Quos nobis imputatis errores, nostri errores non sunt,

sed

(q) orat. solen. de Quæstione, an liceat Theologo Evangelico peregrinanti Pontificiorum sacris interesse? p. 8. 9.

ted cerebri tantum vestri lusus & figmenta. Nos⁹ Sanctos, ita ut vos putatis, neutiquam invocamus, eorum imagines non adoramus: reliquiis vim Divinam & salutarem inesse, non credimus, neque multa ex iis vera & genuina agnoscimus: Purgatorium ignem, sit hoc inter nos dictum, non xanti facimus: Infalibilitatem & supremam auctoritatem Pontificis Romani, ut nostis, respuimus. En! librum magni nostræ Ecclesiæ antistitis, *C'est l'Exposition de la doctrine de l'Eglise, legite, si placet, & pervolvite*. Aliam plane sententiam nobis esse, invenietis, quam vestra vobis persvadet Ecclesia. Absit a nobis superstitio omnis & idololatria, qui Deum solum colimus & veneramur, qui in eo solo spem nostram & fiduciam reponimus. Quod si nonnulla fidei nostræ dogmata auctoritate Divina carere, putatis, sit hoc apud vosmet ipsos. Interea animi arcana nemo scrutatur: Nolite tantum verbis obloqui, nolite bonis operibus obniti. Et ut videatis quam facilis sit ad nostra Sacra, & ad vestram salutem reditus, in hoc rei summa versatur, ut capiti Ecclesiæ, quod Romæ est, visibili, in terris summo, & vicario *CHRISTII*, vós, si minus possitis animo, externa tamen specie submittatis.

Ut autem minus dubites, quod quavis data occasione, hoc Imperium suum in animas dilatare studeant Pontifici, & Ecclesia *Gentis nostræ Speco-Gothicæ* Pontificis Romani sanctiores, ut loqui audeat, aliquando quoque occupet curas, haud vereor in rei fidem verba *Urbanii Cæri*, in litteris ad Pontificem

INNOCENTIUM XI. um; cui in congregatione de propaganda fide a secretis fuit, heic subungere: *Integram autem tibi dabo narrationem, quæ Patriam attinet, ex Italico M: S: to Bibliothecæ Fani Sti Galli, post cladem Abbatis ejusdem nominis ab unitis in Helvetia Pagi Tigurini & Bernensis Cantonum copiis, factam, ablato, & cum Equite Aurato Angliæ RICHARDO STEELE, a Doctissimo Biblioth: Tigurensis præfecto OIT. communicato, quod Anglico idiomate ab erudito Auctore Actorum erudit. (r), donatum, D. STEELE ingeniosissimis, prout in hoc genere plurimum valuit, litteris, ad Pontificem R. ornavit. Verba CERRI hæc sunt:*

SWEDEN.

I*t is much more difficult to introduce the Catholick Faith into Svveden, and to obtain Liberty of Conscience, by reason of the great Opposition, not only from the Preachers, but also from the King himself, the Magistrates, and the Great Men of that Kingdom. However, it is well known, that ever since the Svvedish Nobility began to travel abroad, and to converse with the Catholics, in France, Germany, and Italy, they are grown very moderate in Point of Religion, having laid aside the Hatred, which they had formerly conceived against us, and suffering the Foreign Catholics to live among them. And therefore we must not despair of obtaining in Time some Advantage for the Catholick Religion, if an Affair of so great Moment be managed with Prudence and Dexterity. As for using the Interest of the Catholick Princes, in order to obtain some Indulgence for our Religion, in Svveden; I take it to be not only vain and useless, but also prejudicial to us, unless it be done with great Caution. We need no other Proof of this, than to remember that the Zeal, Virgine, and Power of Queen Christina, could not move those Hereticks to embrace the Catholick Faith, though that Prince did so Glorious an Action, as to part with so great a kingdom for the Sake of*

Religion. King Gustavus her Father, in the Time of *URBAN VIII.* gave some Hopes of turning Catholick; and therefore Father Possevin, a Jesuit, was sent to him: But that Prince, meeting with some Difficulties, which were afterwards overcome by his Daughter, found several Pretences to keep his Religion. The best way therefore would be to build some Colleges for that Nation; and this Method will doubtless have in time the desired Effect, especially, if it be pursued with great Diligence and Application. And it seems to me, that this Advantage may be procured without any Charge to the Holy See. If Your Holiness desires the Most Christian King, that he would be pleased to found a College in Paris for the Swedes and Danes, he will quickly do it. There is another thing, that would very much contribute to introduce the Catholick Faith into Sweden; I mean, using with great Civility the Swedish Noblemen, who travel into Italy, and come to Rome, and endeavouring by all manner of ways to win their Affection. But what I have said of Denmark, ought much more to be said of Sweden. It is absolutely necessary, that this Nation should have a very diligent and careful Protector; and this Office might be conferred upon Father Laurence, a Swede, who lives in *Ara Cœli*, and has all the Qualifications requisite for such an Employment, being a Learned, Pious, and Zealous Man, and well acquainted with that Country. No one is so able to point out the most proper Means for the Propagation of the Catholick Faith in Sweden. Without this, it is undeniable that this Nation will always be forsaken, and deprived of all manner of Assistance.

A Nimi causa hanc narrationem adduxi, quam genuinam esse, circumstantiæ suadent, licet non veram: In utramque aurem non stertere Pontificiorum catervam illa nos edocet, cum videat Nostratium solertes vigilias Quod superest, quæ in paucissimas, paucis diebus hic cœgimus paginas, prima cultus Gentilitii incunabula, & remotissimos natales, æqui bonique consulas, Lector Benevole, obnixè rogamus. Animum nobis hic tuus favor sufficiet, ut ipsa Pontificiorum Sacra Marte alacriori aggrediamur.

Plalm. CXIX: v. 43.

אל תצל ספי דבר־אמת ער־מחר
למשפטך ויחלתני

CAPUT PRIMUM.

§. 1.

Commodè monuit *SOCRATES*, apud (A) *Arrianum*: *Ἀρχὴ τῆς παιδείας ἡ τοῦ ἐνομίαντος ἐπισκοπή*, *Initium doctrine nominum consideratio est*. Ut igitur primo quasi intuitu pateat, quid per עבודה (A) עבודת (B) שבמטות (C) הרומים, intelligamus, memo-

A

(A) *libr. 1. de epict. disp. c. 17.*

(A) Notissimum est Talmudicos & Rabbhinos quemvis cultum idololatriæ nuncupare עבודה, cultum extraneum, alienum & peregrinum nempe a cultu Divino, quem lex Dei præscribit. Quo nomine etiam *Idololatra* ipsis audit עובד עבודה זרה *BUNTORE. Lex. Talm. Rabb. p. 1565.* Solent quoque idololatriam appellare עבודת כוכבים ופולחן *cultum stellarum & planetarum*, ut inscribitur *R. MOSIS MAIMONIDIS* de idololatria liber: titulo Talmudico, cum ex eo pleraque in hunc tractatum suum congestit Maimonides. Ratio etymii patet ex objecto cultus, quod corpora cœlestia potissimum sibi vindicasse, infra videbimus.

(B) *Religio, fides*, qua Deum quis colit & reueretur, Hebrais hoc nomine venit, & Articuli, Principiaq; fidei ממונות *HOTTING, Thesaur. p. 3. BUNTORE. L. T. R. p. 116.* Legem Divinam scriptam, qua ipsis שבמטות *Buxt. recens. op. Talm. p. 221,* hoc nomine non tantum cohære

memores moniti istius R. Jacob (b) התקן עצמך
: בפרודור כדו שתוכנס לטרקלו: *Prepara te ipsum in vesti-*
bulo, ut possis intrare in triclinium, pandimus e-
vestigio mentem nostram, non solum Sacra & ritus
Pontificiorum Gentilitia, verum ipsa quoque illa dogmata
eorum profana, nos indigitare, quæ occasionem eis præ-
ducerunt

(b) in *Perke avoth*, cap. 4.

stant verpuli, verum etiam, quod pudeat ipsos, legem
suam oralem, quam תורה שבעל פה *Cab-*
balam vocant, a R. *Jebuda Sancto* compilatam, *HOTTING. Thef.*
p. 435. GLASS. Pbil. Sacr.. p. m. 301. Pontificiis æque ac Ju-
dæis non amplius est fundamentum illud & principium fi-
dei תורה ותעורה *lex & testimonium* a S:u S:io nobis in-
junctum *Esaj. VIII: 20. non λόγια θεῶν Eloquia Dei,*
Rom. III. 2. Sed ματαλογία vaniloquium, 1 Tim. 1:
6. His, principium cognoscendi משנה ובסמך Pae-
trum traditio & Doctorum suorum decisio: Illi, tra-
ditiones Ecclesiae & conciliorum: rotunde hoc affirmare
nuperrime non dubitavit Franciscus PERRIN, societatis
Jesu sacerdos, & Acad. Tholosanæ Professor Regius, in
manuali Theolog. Part. 1. p. 400. Sacram Scripturam non
“continere omnia, quæ pertinent ad fidem & ad mores,
“quin multa esse credenda, quæ ex scriptura probari non
“possunt, quæ pertinent tam ad fidem, quam ad mo-
res. Unde *Concilium Nicaen. II. actione 7. decrevit: Si*
quis traditionem Ecclesiae, sive scripta, sive consuetudine va-
lentem, non curaverit, anathema sit. Quod idem statuitur
a Concilio Tridentino. Perrin. l. c. p. 403. Verbo θεωρη-
σώπαλμam præcipere legem suam oralem hoc potissimum
encomio ejus evincere gestiunt Judæi, quod במשלה
: המקרא כמות המשנה כיון והשם כקובדו טון:
sim-
ile sit textus Biblicus aquis, Mischna vino, Talmud condito.

luerunt Sacra hæc Ethnicorum adoptandi, postea verò vim quasi ac necessitatem ea retinendi, & pertinacius defendendi, injunxerunt, & adhuc dum injungunt, ne his vel illis sublati, tota illa simul corrumpat Babelica strues.

A 2

§. II.

Buxtorf l. c. p. 232. Proinde putidum cerebelli sui foetum רב רב גדול *Rem magnam*, Sicut S:ti intentionem רב רב *rem parvam* nominare, cœcutientibus nil usu frequentius. Nec dicere veriti fuerunt Pontificii in colloquio Wormensi A:o C. 1557. instituto, Scripturam Sacram esse instar nasi cerei ac tabulæ Lesbæ: *TURRIANUM* quoque Jesuitam non puduit asserere; *Si Scripturam solam fidei regulam in Ecclesia Christus reliquisset, quid aliud quam Delphicum gladium haberemus?* Libr. I. contra Sidel. p. 99. unde in Epist. ad Tit. c. i. testatur *CLAUDIUS ESPENSÆUS*, inter Episcopos Pontificios esse, qui *Scripturarum Lectionem tam periculosam judicent, ut ab ea præ metu caveant, ne sic fiant Hæretici.* Nec in eo Judæis dissimiles, quibus juxta dictærum Rabbinicorum חעס ק במקרא *In Bibliis studere est tempus perdere.* Nos aliud חסונה *vel principium cognoscenai* nullum præter verbum Div. revelatum agnoscimus, dicentes cum Davide: *Lucerna pedi meo verbum tuum & lumen semita mea; Juravi & ratum faciam, ad custodiendum judicia justitiæ Tue.* P. CXIX: 205. 206.

(C) *Romanorum*, verto *Pontificiorum*, ut præcis gentilibus Romanis contradistinguatur sequior Numæ soboles. Obstat æque apud auctores רומי ac רומני *Romani*. In Cronico *Izernach David* scribitur A:o Christi 811. קמו הרומי על המספיר לויאין ונקח לו את עיניו רחמיו את לשונו. *Insurrexerunt Romani contra Papam Leonem, & effoderunt ipsi oculos, excideruntq; linguam*

DEUS reliquit: De Gentibus loquitur Apostolus. Ideir-
 co ἀγνοία ipsorum & ἰσχύς erat κατὰ διάνοιαν, *prædis-*
positionis, non καὶ ἀπόφασις, *pure negationis*. Testimo-
 nium contra ipsos perhibent non tantum מוסר
 מוסר Præcepta Intellectualia, verum ipsæ quo-
 que, unde hæc componuntur, מוסר מוסר
 notions primæ, et novæ έννοιαι. Unde ENS illud PER-
 FECTISSIMUM Arabibus مودللن (g) Notarum vel ve-
 stigiorum Dominus dicitur, à R. מודל Signavit, præci-
 dit: (h) ἐδείκνυσθαι, inquit PAULUS, τὸ ἔργον τῆ νόου
 γραφῶν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρήσας αὐτῶν τῆς συνειδή-
 σεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ
 ἀπολογουμένων. (i) Clamant autem contra horrendum
 ATHEISMI crimen infinita argumenta, & in homine &
 "extra eum obvia, ut sunt: notitia insita, remor-
 "tus conscientiæ læsæ, felicitatis majoris desiderium,
 "cura & sollicitudo de statu futuro, etiam post mor-
 "tem, & quæ sunt alia, quæ intra hominem de Crea-
 "tore clare testantur. Deinde extra eum aperto qua-
 "si ore profitentur harmonia & (D) conservatio mun-
 di

(g) *Hetting. Hexam: pag. m. 279. & 282.* (h) *Rom. vi: 15.*
 (i) *Cl. Jacobi Palm, præfat. dissert. de causis Atheismi, part.*
II. præsidio fulta Reverendissimi Scaniæ Episcopi, Patriæ
nuperrimi luminis, inter Cœlites iam agentis, ANDRÆ
RYDELII.

(D) Egregie quoque, ut solet, ad hoc ipsum atten-
 dit *Cl. Jobi CHAPMAN, Cantabrigiensis, magna mina-*
tus juvenis virilibus ausis, in Eusebio suo, vel the true Chri-
tians defense against a late Book entitled a the Moral Philoso-
pher, cujus volumen prius quoque inscribitur a Dialogus
between Philagethes a Christian Driss, and Theopbanes a

"di, rerum omnium concors nilus ad unum sco-
 "pum, Causarum omnium mirabilis nexus, subor-
 "dinatio, motus regulæ, quasi leges in se contingen-
 "tes & arbitrariæ, in actu & effectu necessariæ, ca-
 "rundem eo prodigiosior, quo rarior, suspensio per mi-

Christian Jew, & dignum, quod æterna nox premeret,
 Londini apparuit Ato 1737. posterius autem, *A farther vin-
 dication of moral truth and reason*, by *Philalethes*, qui perso-
 natus quidem *Morganus* creditur, ubi in Mosen & Pro-
 phetas, Salvatorem nostrum & Apostolos iniquissimus
 Eufebio minime parcit; prodit autem Londini, anno
 "proxime præterito. Philolophy, inquit *CHAPMANNUS*, and
 "experience assure us, that the visible System of things,
 "comprehended in the *Eastern* Expression of *Heavens* and
 "*Earth*, is continually preserv'd and supported by the vwatch-
 "ful Providence of God, and carried on thro' all it's
 "Workings and movements, under the absolute Direction
 "and Government of it's great Artificer. Nay, 'tis even
 "demonstrable upon the Principles of the best Philosophy,
 "that the present uniform, regular *Course of Nature* (as it is
 "commonly stiled) is every moment sustain'd, by the con-
 "tinual Action upon *Matter*, either of God himself (*) or
 "subordinate Beings, appointed by Him, according to
 "certain fix'd Rules of uniformity and proportion; and
 "without Such continual Action of a superior Intelligen-
 "ce upon it, the present Frame and order of the World
 "would sink into confusion. And from hence we are far-
 "ther assur'd, that Evil Spirits are not suffer'd in *Faust* to
 "interfere at pleasure with the regular Scheme of Nature,
 "to obstruct the Wheels of this grand Machine, and dis-
 "(*) See *BENTLEY Bayle* Lect. Sermon. VII. p. 240. -- 256. Edit.
 6 Dr. *CLARKE*. *Evidences* etc. p. 16. 17. 18 300 -- 305. Edit.
 5. Comp. *NEWTON*. *optic*, Quæst. ultima p. 406, 407. edit. lat.

“miracula & determinatio per Providentiam guber-
 “natricem, ubique non cæcis manifestam, consensus
 “omnium gentium, & quæ sunt plura alia: adeo ut
 “recte dici possit, omnia in toto hoc universo, im-
 “mo vel levissimum celsipitem, de Creatore suo testi-
 “monium præbere.

§. III.

Adposite admodum impium omnem de DEO sen-
 sum in *Atheismum Cordis & Intellectus* dispescit (k) *AB-*
BADIE: *Illum dari*, nemo dubitat, et ipse contendit,
 cum in voluntate prius radices egisse, & aliquo mo-
 do fuisse, illum Atheismum, necellum sit, quam in
 Intellectu sese exserat; *Hunc* vero tum demum obri-
 nere, verum ad tempus solummodo, Intellectus occæ-
 catio arguit, cum nimirum sibi in Affectibus suis &
 passionibus cordis usq; adeo placet Voluntas, ut ob-
 jecta illa Intellectualia & æterna, sensualibus istis,
 quibus jam tum delectatur, postponat, & ut mi-
 nus grata a se amoveat, Intellectus quoque eadem
 fugit, & ad Argumenta eorum verasque notiones
 & characteres minus attendit, conscientiaque suæ
 stimulos, longo sæpissime tempore, a pravis suis in-
 clinationibus cordis sopiri patitur. Negamus autem
 jure

(k) *De veritate Religionis Christi, c. XVIII. |*

“order the notions of it; if they vvere, vve should see the
 “Effects of their turbulent and mischievous Tempers, in
 “frequent Confusions of nature. But the *King of Kings* ru-
 “leth over all vvithout End, he curbs and confines
 “those rebellious Beings, and defeats or prevents any vvic-
 “ked attempts of theirs upon the present Constitution of
 “Nature. Cap. 11. p. 105, 106.

jure merito, posse evidens illud Supremi Numinis æque ac suimet ipsius conscium lumen naturæ, hominum animis infusum, sic extingvi, ut non aliquando radii ipsius ac scintillulæ erigant, quæ vel invitum ipsum hominem de Creatore suo commonefaciunt, adeo ut in impia hac propositione, tanquam in Theoremate, de cujus veritate nunquam dubitat, *Non existit DEUS*, (1) ex interiori animi sententia secure & perpetuo acquiescere nec possit nec potuerit *Atheus*. Quod etiam isuit (m) *HULSEMANNUS*, concedendo dari ad tempus quosdam Ipeculative Atheos, non tamen per naturam, sed per excæcationem tales. Quin ipse quoque *BALIUS* fateri necessum habet, ple-rosque Atheos non firmiter esse persuasos, *DEUM* non existere, sed hæere saltem in sententia firman- da, talesque non esse effectui Atheos, sed in fieri, ut in *Dictionario Historico-Critico* loquitur passim. Præter *πρὸς μακροβίον* Nostratem *ANDREAM REDELIIUM* in pluri- mis scriptis, mascule hoc argumentum prosecuti sunt Viri summi, *ABBADIE*, de *veritate Religionis Christi*, *BENTLEIUS* in *Concionum Boyleanarum* I. & VII. nec non in *Philalæthe*, qui inscribitur *Lipsiensis*, & qui supra lau- des nostras eminet *Palatinatus Dunelmensis in Anglia PRÆSUL ILLUSTRISSIMUS*, Doct. *EDUARDUS CHANDLE- RIUS*, in Voluminibus, quibus tituli: *A Defence of Christianity against Collins*, & *Vindication of the Defence against Collins*, quo Lectorem Benevolum, brevitati consulentes, remittimus.

(1) *Conf. Dissers. modo laudat. p. 7.*

(m) *Breviar. extens. Cap. 2. Thes. 1. p. 29.*

PRout autem teterrimum ἀθεότητος crimen incurrūt,
 a vero DEI cultu, qui juxta Paulum, Tit. 1: v. 1.
 2. ἐστὶ ἐπιγνωσις ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν, ἐν ἐλπίδι ζωῆς
 αἰωνίης, defectu recedentes, ita εἰδολολατρίας minime
 absolvuntur, qui verum DEI cultum falso Numini tribuunt.
 Est autem IDOLOLATRIA, juxta GREGORIUM NAZI-
 ANZENIUM, Μεθάρσις τῆς προσκνήσεως ἀπὸ τῆς πεποιημένης
 ἐπὶ τῷ χρισμᾶτι (n) translatio cultus atque adorationis a
 Creatore ad creaturas, (E) Sapientiores quidem Ethni-
 cos

(n) Voss. de Idolat. Lib. 1. c. 3.

(E) Hujus rei evidentissimum testimonium ex Watz-
 dala de Septentrionalibus profert BARTHOLINUS in Antiquit.
 Danicis, Lib. I. cap. 6. INORSTEINUM Ingemundi filium cre-
 didisse, Omnipotentissimum Numen præmia bonis re-
 muneraturum: Nu vil ek, inquit, heita a than sem so-
 lina hefir skapad, thui ek trui hann mattugastan at-
 giora that: hi e. Nunc illi, qui solem creavit, hoc votum
 voveo, illum enim summæ potentiae ad hoc faciendum credo.
 Idem de Peruanis Indiæ refert BOTERUS, Relat. universali,
 part. 4. l. 1. p. 2. Ma veniendo a popoli alquanto piu civili
 e politi, i Cutzicani, egli habitatori de Peru, confessavano un
 facitore dell' universo, & un supremo principe, e l' chiamavano
 Viracoca e Pacacamac e Pacayara, cioè Creatore del Cielo, e
 della terra. De Japonum Jenuiorum secta prodit KIRCKE-
 RUS, quod Amidam suum, quem Fombum quoque nun-
 cupant, invisibilem dicant esse substantiam, separatam ab om-
 ni Elementorum compositione, ante omnem creaturam existen-
 tem, omnium fontem bonorum. Oedip. Egypt. Tom. I. S.
 3. c. 3. p. 403. Ex Sinensium annalibus refert Trigau-
 tius, ipsos olim summum & unicum soluisse DEUM, quem

cos sub unius **PANTHEI**, *ἰναιργῶ* vel *κοσμοποιῶ* Nō, *Opificis*, *Universi effectricis Mentis*, nomine, unum ac summum quoddam Numen coluisse, dubitare nos non sinunt Philosophorum ipsorum placita, variaque varium Symbola & simulacra; Verum *δεισιδαιμονία* vel *Superstitione* ducti, in devia prorsus tremenda abierunt etiam ipsi, Creatorem cum opificio, ac beneficia cum Autore ipsorum confundendo, variis materiæ ac naturæ Phænomenis, tanquam tot Summo Opifici subordinatis intelligentiis, vitam ac æternitatem, au-

tu
Cali Regem nominabant, Exped. Sin. 1. 10. apud Ursin. von unterschied der Rellig. P. 1. c. 1. In ipsa quoque *Ægypto*, Idolorum turpissima matre, *Thebaidos incolæ* unum DEUM *Κρηφ' ἀγένετον ὄντα καὶ ἀθάνατον*, qui nec habeat originem, nec sit mortalis, coluisse, perhibet **PLUTARCHUS** de Iside & Osiride. Quid? quod formula precatōis, quæ Ecclesiæ est Christianæ, *Κύριε ἐλέησον*, Domine miserere, Saltem **HADRIANI** Imperatoris tempore ad annum Chr. CXX. DEO supplicasse Gentilium sapientiores, testis apud Voss. l. c. est **ARRIANUS**, dissert. Epict. Lib. II. c. 7. *τὸ θεὸν ἐπικαλέσασθαι, θεόμεθα αὐτῷ, κύρις ἐλέησον*. Deum invocantes, precamur eum, Domine miserere nostri. Ignotum quoque DEUM, quem ignorantes coluerunt *Athenienses*, eundem esse, quem eis annunciarer **PAULUS**, DEUM videlicet T. O. M. ipse testatur. Act. XVII. v. 23. Ut taceam *VETERES PERSAS*, quos insani idololatriæ erroris immunes ut faceret, crudelitissimum, quod in hoc genere existit opus, *DE RELIGIONE VETERUM PERSARUM* consignavit Doct. **THOMAS HYDE**, L. Arab. Prof. Oxoniensis. Egregia quoque multa, ut solent, in hoc argumento præstiterunt *AUTORES HISTORIÆ UNIVERSALIS*, Anglici idiomatis, in volum.

su nefario & prorsus impio, tribuentes. (F) Acceden-
te postmodum Poëtarum ac Mythologorum summa licen-
tia ac decipiendi studio, res naturales, historicas &
Divinas tricus confundentium, aliud emergere non
potuit, quam ut toti sibi fingerent Numina miseri Gen-
tiles,

B 2

de Regno Persarum. Non id agam, ut veteres Persas vel
accusem vel excusem: scio prius illud fecisse ante HYDI-
UM omnes fere eruditos, & nuperrime Cl. ABBATEM
BANIERUM in opere docto, quod inscribitur *La Mytho-
logie & les Fables expliquées par l' Histoire*. Rationes ab u-
traque parte examinare nec vacat, nec hujus est loci:
Prout nec dirimi posse hanc litem toties controversam
putamus, antequam summa Religionis Capita antiquæ
Gentis Persarum innotescant. Speramus autem, eruditis
abunde satisfactum iri, cum LEGES ZOROASTRIS, quæ
manuscriptæ in Bibliotheca Bodlejana asservantur, in publi-
cam lucem prodierint, ad quas vertendas nuper sese ac-
cinxit Venerabilis Doctor Ling. Arab. Oxoniensis JO-
HANNES GAGNIERUS, meliora longe, quam quæ expertus
est, fata, diu promeritus. Ingratam vero B. L. hic non
fore pretiosissimi hujus remotæ antiquitatis documenti
mentionem confidimus: Dono G. BOUCHERI, Suratæ Mer-
catoris Angli, A:o 1718. debet hunc Thesaurum Biblio-
theca Bodlejana, quæ versioni ac editioni ejus splendidis-
simæ 400. solidos aureos Anglicanos iam destinavit: Nec
Pharhangh sive *Lexicis*, quorum p. 422. l. c. meminit
Doct. Hyde, comparandis, si non adsint, sumtus ulte-
riores impendere recusaverit. *Antiquorum Persarum & MA-
GORUM dialecto (PEHLAVI)* A:o 1635. exaratum est hoc mo-
numentum. A paucissimis Sacerdotibus GAURORUM, quo-
rum quidam adhuc dum in Persa, magni Mogolis impe-

tiles, quot causas medias percipiebant suæ felicitatis. *Germanos*, inquit Cæsar, *Deorum numero eos solos ducunt, quorum opibus aperte juvantur, Solem & Fulcanum & Lunam*; & R. LEVI BEN GERSON ad verba Deutr.

VI.

rio & India plagis Orientalibus, præcipue circa *Suratam* & *Nassari* superlunt, intelligi hanc linguam, nos docuere D. HYDE, l. c. p. 419. seqv. & P. ANGELO A. S. JOSEPH, qui missionarius in his terris per quindecim annos fuit: *Lingua antica de Persiani*, inquit, quam *Parthicam* & פהלאי *Pehlavi* vocat, *Lingua d' i heroi*, cioè d' i antichi Rê, quale è ancora in uso fra certe gente campestre nella Provincia di (Scirvan) & in questa lingua è scritta in versi la vita di quei Rê nel libro famoso chiamato (cia nomeh מֶלְכֵי מִנְּשָׁא) in Gazophylaciò lingvæ Persarum p. 199. Plura aliquando D. V. de hac Dialecto in Archæologia nostra Gotho-Britannica, ubi de fatis lingvæ Gothica in Perside egimus. Inscríbítur autem hoc adæo desideratum ZOROASTRIS opus, ex versione GAGNIERI: In nomine DEI O. M. In nomine Justissimi, Liber continens (MASDALASENU, i. e.) LFGES SACRAS, Ritus, Ceremonias et Liturgiam (ZARATHUSHTRA i. e.) ZOROASTRIS.

(F) Frequentius inter alia nihil fuit *Vatibus Gentilium*, quam ut mentem turbatam & agitatam in oraculis publicandis rudi & revelatione destitutæ plebi ostenderent, quo auctoritatem inspirationis cujusdam Divinæ sibi conciliarent. Conf. ABBADIE de verit. Relig. Christ. Sæcl. 2. cap. 2. § 5. & Deth. PRIDEAUX ad MARMORA ARUNDELIANA de Orac. Delphicis. De *Mane* testatur EUSEBIUS, quod furiosus fuerit: omnique tempore obtinuisse fallacem hanc hominum dementiam, monstrat B. LUTHERUS, Art. Smalc. p. m. 333. prout etiam adhuc dum late patet *Novatorum* illud *Enthusiasticum* venenum, quod lusu

VI: 19. Ne tollas oculos tuos versus Cœlum, & ad-
spicias solem atque lunam &c. חֲסֹר חֲסֹר שָׁמַיִם וְחֲסֹר
:מִלְּפָנֶיךָ כִּי מִלְּפָנֶיךָ יוֹתֵר בְּלוּיָהּ : Mentionem SOLIS primum fa-
cis, quod virtutes ejus maxime manifestæ sunt.

§. V.

Causas idololatriæ & Apotheosæ quinque præcipuas
numerat Celeberrimus Parisiensium Philologus
(o) D. FOURMONT senior, (G) admirationem, amo-
rem,

(o) *Reflexions critiques sur les Histoires des anciens peuples,
Chalæens, Hebreux &c. Tom. 1. p. 230.*
imaginationis vehementiori quodam impetu acti, motus
animi, quos sentiunt, pro Divinis venditant, ac Geo-
metriæ tuæ depurata possidere videri veliat Fanatici, ut
ἀποθεωσιν etiam in vivis consequantur. Conf. *BUDDEUS in
Theol. Mor. Part. 1. c. 1. Sect. V. § 18.*

(G) Audire juvat de causis Idololatriæ caussidicum
FOURMONTIUM ipsum: *Où, l'Idolatrie a subsisté dans
les tems, qui se sont écoulés depuis Adam jusqu'à Noé. La
raison, lorsque les hommes se furent une fois multipliés, ce
que l'Ecriture met pour Epoque de la corruption du genre hu-
main, comme ils ne se tinrent plus dans aucune borne; mœurs
sentimens, opinions, Religion, tout se trouva corrompu;
& outre ce qui en a été remarqué chapitre précédent, il y a de
ceci cinq causes perpetuellement actives: Eh quelles dous? L'
homme les porte en lui même, & vû la différence des conditions,
elles l'accompagnent presque par tout; Causes au restes peu ab-
struses, prochaines au contraire, & faciles à deviner. Eh qui
ne connoît pas ces maîtresses du monde, l'Admiration, la
Tendresse; la Crainte, l'Espérance, la Flatterie, pas-
sions toutes nées de nôtre foiblesse, & dont les pauvres mortels
sont non pas les sujets, mais les vils esclaves? Et paulò Infec-*

rem, timorem, spem & adulationem : Quibus addere lubet causam omnium harum facile primam & reliquarum veluti matrem, *Incertitudinem & Ignorantiam*, qua, ex Theologiæ Naturalis neglectu, præjudiciis occupati laborarunt Gentiles, non de *existentia*, sed (H) *essentia* Divina, ejusque qualitate, Causam causæ hujus egit in eruditissima de *Apotheoseos veteris ac recentioris Parallelismo* dissertatione, Academiæ hujus Regiæ p. t. **RECTOR MAGNIFICUS, ALGOTHUS A. SCARIN**, Hist. & Philos. civ. Professor Celeberrimus. Nec dubium, quin luxurians illa Deorum leges inde orta sit, Primis ante diluvium seculis incepisse, hominum impietas & prona in Solem ac Lunam, ut diei & noctis arbitros, veneratio satis arguit. Constat etiam ex Antiquissimis Asiaticorum monumentis, apud R. *Maimonidem* in *More Nebuchim*, lib. III. c. 30. solem, quem *אֱלֹהֵי שָׁמַיִם* *Elou' Shamaim* appellarunt Phœnices, ejusque Symbolum ignem, summo Divinitatis cultu antiquitus fuisse cohonestatos.

Accer-

rius : En tout tems, dans toutes les Regions, elle a eu ses promoteurs, ses sectateurs ; Fondée, comme elle l'est, sur la foiblesse du coeur humain, foiblesse éternelle & incurable, l'Idolatrie a eu tour à tour ses accroissements & ses diminutions. Mais qu'il est difficile qu'elle s'éteigne jamais, & pour toujours ! cela tient de l'impossible. Reflexions Critiques sur les Histoires des anciens Peuples, Tom. 1. pag. 230 & 233.

(H) Mirari convenit, quænam potissimum ratio moverit GROTIUM ad affirmandum, *propositionem de unitate DEI non aquè evidentem esse ac illam, quæ DEUM esse perhibet*, Lib. II. de jure belli & pacis, cap. XX. §. 47.

Accedentibus postmodum *cippis, Symbolis, stelis, sepulcris* ac *columnis*, quæ ab initio quidem sine aliqua seducendi arte vel opinione posita fuere, ut doloris solummodo superstitum ob defunctos simulacra, perennisque memoriæ monumenta, repetitis vero & accumulatis sacrorum quotannis ad ea visenda ritibus, non potuit non inde incrementa sumere *Apotheosis*, & tractu temporis *Daimonia* seu *Herôes*, h. e. *Dii* censerī, qui hominum memoria tuere mortales. Nec a sacrificiis, inquit *GÆIERTUS*, abstinuerunt, donec ipsæ statuz in admirationem venirent, & considerationis esse cuiusdam inciperent, & sepulcra mortuorum in Tempia Gentilium abirent, ipsi vero in Deos Deasque; Origine enim sua pleaque Tempia Gentilium ejusmodi sepulcra fuisse, pater ex Gentilium Theologia tum *μυθικῇ* tum *πολιτικῇ*. *De luctu Hebræorum*, p. 171.

§. VI.

Castigatum propterea videas Virum Magnum ab *Osiandro*, ad h. l. & *Buddeo*, in Dissert. de Piet. Phil. §. 19. & Theol. mor. II. III. 1-7. Conf. Cl. M. Dan. *Florai* disert. de Natalibus Polytheismi. Quis, quæso, DEUM existere Ens Perfectissimum omniumque rerum causam, & non simul esse unum et unicum, affirmaverit? Contradictionem sane nimis apertam involvunt duo Perfectissima, duo vel plura Entia infinita: Nec video, quo modo sine imperfectione concipi possent plures Dii differentes, cum in eo, in quo differrent, necessario forent imperfecti, ac sic non Dii. Quod autem *Leges hanc partem minus curare* vult *GROTIUS*, propterea; notitiam DEI innatam hominum animis lapsu tem-

Primis post rerum primordia *seculis* ortum suum debere *Polytheismum* ac *Apotheosin*, asserere non dubitamus. Nec desunt, licet insigniter errent, Autores, qui illa (7) a nativitate ENOSI deducere conantur, & quidem *versu ult. cap. IV. Geneseos*, *אין הוּחַל לקרא בשם יְהוָה*: *Tunc inceptum est*, (Solennius & frequentius prædicari vel) *invocari nomen JEHOVÆ*. Crucem hic fixit interpretibus explicatio vocis *הוּחַל*, quibusdam per *captum est*, quibusdam vero in contrario sensu per *profanatum est*, vertentibus Horum, præter recensitos Autores Lit. 7, agmen ducit (p) MAIMONIDES, ENOSUM dicens admiratione & dominio solis, stellarum ac sphaerarum Cœli *captum*, sidera primum coluisse, *בשם אלוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת חכמי אותן*: *חורר ראוש עצמו מן האועל הוּחַל*: *Temporibus ENOS*
gra-

(p) *in חלכות עמידת כוכבים ומזלות cap. 1.* porum excidisse, eo ipso omnem obligationem hominis in DEUM *internam* tollit, & gentes reddit excusabiles.

(7) Fulta autoritate SELDENI non potuit non multos invenire patronos hac assertio. Vertit autem Vir Nobilissimus: *Tunc profanatum est in invocando nomine JEHOVÆ*. Habet a suis partibus ONKELUM CHALDAEUM, edit. Bomberg. Gariana & Buxtorffiana *בכך ביוטוהי חלו בני אנשא מלצדאח בשם דיי*: *In diebus illis profani fuerunt filii hominis, ut non precarentur in nomine Domini*. Habet RASCHI, ad eundem loc. *אין הוּחַל לקרא את שם האדם ואת שם העצם בשם של*: *Tunc prope*

gravissime homines errarunt, & stupore obruti sunt animi sapientum illius avi. Etiam ipse Enos inter errantes erat. Sicuti etiam Schafsch. Hakk. p. 926. & lib. Nizzach. p. 115. ipsi quoque inventionem מַחְשָׁבִים imaginum tribuunt: Quibusdam etiam a Rad. סָפַר speravit, derivantibus vocis hujus etymon, ut Versio, quæ B. HIERONYMO tribuitur, & Cedrenus, adeo ut sensus sit: Hic speravit ENOSUS Domini DEI nomine compellari, seu indigitari DEUS, cum homo solummodo antea tuerit, prout nomen ejus quoque involvit.

§. VII.

Cum autem variæ lectionis sit TARGUM ONKELOS ex editione Complut. & Antverp. pro לְעֵלְיָהּ ut non orarent, לְעֵלְיָהּ Orare in nomine Domini tunc cœpisse homines, substituens, non multum negotiū nobis facesset nugator JONATHAN, qui pro more suo etiam paululum sibi indulgit hoc loco, & hos secuti interpretes Arabum: (K) Sufficit STRUM, ARABEM,

C

SAMA-

profanatum est, invocando scilicet nomina hominum & nomina imaginum cum nomine Sancti illius, qui benedictus sit, DEI, adeo ut facerent idola, & vocarent ea Deos. Quo cum facit JONATHAN CHALDÆUS, KIMCHIUS & alii: habet FENTATERICHUM ERTENLANUM: habet per vetustum MANUSCRIPTUM Pentateuchi Arabici COMITIS Illustrissimi ARUNDELLÆ, quorum illud: Tunc inceperunt homines deficere a cultu DEI; Hoc vero: Tunc inceperunt homines non invocare nomen Domini. Adeo ut eodem dicto, quo adstruitur cultus Divini solennior & frequentior amplificatio, eodem ejus Epochæ introduci & מִלְכֵּי עֲרַבְיָה cuius extraneus seu idololatria videantur, Conf. SELDENUS de Diis Syris, P. plegom. cap. 3.

(K) Verbo solummodo attingamus versus hujus expli-

SAMARITANUM, GRÆCUM, nec non B. LUTHERI versionem, & ANGLICANAM, ut plurimum accuratissimam, ac complures alios genuinam interpretationem subministrasse, A QUILAM ut taceam, qui optime

cationem Celeberrimi FOURMONTII senioris, Lingvæ Arabicæ in Collegio R. quod Parisiis est, Professoris ac Interpretis Regii, &c. Fautoris nostri astumatissimi. Possesse forsan hoc dictum Gen. IV. v. ult. verti: *Tunc profanatum est in invocando Nomine Domini*, & Idololatriam nascentem hic indigitari, existimat Vir summus, ni obstarret Exod VI. v. 2. ubi ad Moysen dicit DEUS: *Ego sum JEHOVAH, & apparui Abrahamo & Jacobo sub nomine יְהוָה שַׁדַּי EL SCHADDAI, DEI omnipotentis, verum sub nomine meo JEHOVAH non innotui illis*; Ideoque cum Eruditissimo Viro, R. P. SOUCIETO, e Societate Jesu, ejusdemq; Ordinis Bibliothecæ Præfecto, sic vertendum putat: *Je n'ai point fait éclater en leur faveur la gloire de mon nom JEHOVAH*; In nomine meo JEHOVAH, vel per nomen meum JEHOVAH, non illustratus sum in eorum gratiam, Conf. de hoc Dissertat. R. P. SOUCIETI, dans le recueil de dissertations Critiques, Pag. 484. & Fourmont. l. c. Tom. II pag. 228 seq. Verum hac ratione, *bon gré malgré*, inquit, *le Verset marqueroit, que le nom de JEHOVAH, nom de Dieu incommunicable, fut alors rendu commun, & donné à d'autres êtres, qu'au véritable DIEU*; Et comment accorder ce passage avec l'Exode, & nomen meum JEHOVAH יְהוָה non indicavi eis? & paullo inferius: *N'importe, le nom de JEHOVAH ne'n a pas été plus en usage, dans ces premiers temps, ou au moins le passage paroit le dire*. At vero pace tantorum Virorum, quos veneror & suspicio, affirmare non dubito, Nomen Essentiale Divinum יְהוָה & notum & pronuncia-

me Scripturæ mentem mihi videtur affecutus, τὸ τὸ
 ὁρᾶν τὴν καλεῖσθαι ἐν ὀνόματι κυρίου. Constat etiam מלל
 in *H p'ot* nunquam admittere aliam, quam *incipien-*
di significationem; Quin etiam phrasin מלל בשר
 מלל in tota Scriptura de summi Numinis publico

C 2

cultu

tum fuisse inde a primis temporibus & per infecuta deinde secu-
la; Eidem facit assertioni nostræ elogium illud, quo primum
 partum suum excepit EVAH: : מלל בשר מלל
Acquisivi Virum JEHOVAM Gen. IV. v. 1. In ore autem
 & sermone communi illud etiam obtinuisse, evincunt
Nomina propria locis, ex speciali occasione indita, ut no-
 men monti, in quo Isaacus immolaretur, ab Abrahamo
 impositum מלל בשר יהוה יהוה *JEHOVAH* videbit & מלל בשר יהוה
Mons JEHOVAH videbit, Gen. XXII: v. 14. *Ara Moysi* מלל בשר
 מלל בשר dicta, Exod: XVII: v. 15. *nec non Ara Gideonis*, מלל בשר
 מלל בשר appellata Jud VI: v. 21. Observante hoc ipsum *Phi-*
lologo LUNDENSIIUM Celebratissimo Johanne ENGESTRÖM,
 in Dissertat. *de genuina lectione Nominis Tetragrammati*
 מלל בשר §. 2. conf. *Dissert. Gatakeri de nom. Tetragr.* Quor-
 "sum autem personis, *inquit*, locisve non ina sint data,
 "nisi quo iisdem in sermone scriptisque, prout occasio
 "se ferret, designarentur. In sermone vero communi,
 "qui potu rit illud nomen DEI ab iis usurpari, qui pro-
 "ferre idem aut nesciverunt, aut nequiverunt? Acce-
 "dit solennis illa *juramentorum concipiendi formula* מלל בשר
 "quæ *quadrages* minimum, annotante Gatakero, in sacra
 "pagina reperitur, cum in eisdem bis מלל בשר semel מלל בשר
 "tantum occurrat. Quin nec *exteris, Ethnicisque*, igno-
 "rum prorsus fuisse nomen מלל בשר, ex Gen XXIV. v. 50.
 "Exod. V. v. 2. & Esa. XXXVI. v. 7. 10. probat, ubi ex
 ungue cognosces Leonem, ex Paraphrasta Nostratem,

cultu & celebratione adhiberi : Et si profanationis significatio admitteretur, necessario pro לקרא Substituendum fuisse מקרא. Adde, quod הוהל cum particula ה constructum semper incipiendi, nunquam profanandi explicationem toleret. Ut taceam *ascensua*.

Patribus autem & Patriarchis ante Moſen, præter Nomen Divinum יהוה אל, etiam innotuisse Nomen *πατριάρχων* יהוה, probat ad unguem usque de Ecclesia DEI optime meritus *Tubingensium Theologus* MATTHIAS HILLERUS, in *Onomastico Sacro*, p. m. 249. seq. Occasionem autem hoc loco ejus inspicendi ac consulendi amice mihi præbuisse gratus agnosco Facultatis Theologicae h. t. DECANUM, ac Theologiae Professore Primarium, Virum Maxime Reverendum & Celebrerrimum, DOCT. ANDREAM BERGIUM. Occurrit autem crebrius, inquit HILLERUS, *πατριάρχων* in Historia Patriarcharum, nempe Gen. II. 4. & IV. 26. & XXII. 14. & XIII. 4, 14. & XIV. 22. & XV. 7 & XVIII. 14. & XIX. 24. & XXI. 33. & XXIV. 3. & XXVI. 25 & XXVIII. 13. Et quidem Gen. XXI. 33. expressis verbis dicitur : Abraham *קרא בשם יהוה אל עולם* invocavit Nomen JEOVAE DEI aeterni. Pari ratione Gen. XXIV. 3. dicit Abrahamus servo suo *ואשבער ביהוה אלהי ואשבער בשם יהוה* Et jurare te faciam per JEOVAM DEUM Calorum & DEUM terra. De Isaac dicitur, Gen. XXVI. 25. quod *יהוה בשם קרא* invocavit nomen JEOVAE, & Gen. XXVIII. 13. Jacobum alloquitur DEUS *אני יהוה אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק* Ego JEOVAH DEUS Abrahami & DEUS Isaac; versu autem 16. dicit Jacobus : *אני יש יהוה במקום הזה* Certissime JEOVAH est in loco hoc, ego autem illud igno

orationem. Hebraeam fidum Divinae revelationi præbere
 consensum. Quin Arabum quoque Doctissimus
 scriptor GREGORIUS ABUL-PHARAJIUS ab ido-
 latriæ crimine *ENOSIM* optime vindicat אֱנוֹשׁ בן
 עֲנֹשׁ הוּא אֱנוֹשׁ בן עֲנֹשׁ E-
 NOSCH.

rabam Pronomen autem relativum אֲנִי *eis*, non respic-
 ere ad Patres Israëlitarum, verum ad Israelitas ex Ægypto
 deducendos, Ezech. XX: 5. 6. probat Hillerus, ubi sen-
 sum dicti, Exod. VI: 2 simul nobis fuit *SPIRITUS S.*
Sic ait ADONAI, JEHOVAH DEUS, quo die elegeram Israë-
lim susculeramque manum meam semini domus Jacobi וְאֲנִי
 אֲנִי *Va'ivvada labem, innotueramque ipsis in terra Ægy-*
pri: quo die susculeram manum meam ipsis dicendo: Ego sum
JEHOVAH DEUS vester: eodem, inquam, die, susculi et-
iam manum meam ipsis, ut deducerem illos e terra Ægypti. A-
deo ut sensus sit: אֲנִי יְהוָה Ego sum JEHOVAH, vel,
"ut sum, JEHOVAH! Au Tivray, que je suis JEHOVAH!
"As sure as I am the LORD! So war Ich der HERR
"bin! Ça tant, som jag är HERRen, manum suam tollen-
"do semini Jacobi, vid. Ezech. XX: v. 5. quasi dixisset, per
"me supremum Nomen juro, ut, siquidem apparueram Ad
"brabam ipsique juraveram, ut sum EL SCHADDAL, Gen.
"XVII. 1. ut sum אֲנִי EGO, v. 4. juramentum hoc firma-
"veram Jaco, Gen. XXVI: 23. Juvareram Jacobo: ut
"sum JEHOVAH Deus Abrahami, Gen: XXVIII: 13. At
"nomine meo JEHOVAH in juramentum assumpto, non dum
"innotui illis, quos oneribus Ægyptiis levabo, Israëlitis;
"Quapropter hoc a me Israëlitis renunciato: ut sum JE-
"HOVAH, qui Patribus vestris innotuit, ita subducam
"Vos Ægyptiorum oneribus &c. Addere lubet, quod
indubium sit, Pronomen אֲנִי ad Populum Israëliti-

NOSH, inquit, filius Setbi. Dicitur ille primus fuisse, qui invocabit nomen Domini. Hist. Dynast. i. p. 7. Manet igitur hunc locum verus & genuinus sensus, quem quoque Spiritus sanctus immediate nativitati Enoli subjungit, non intelligi hic horrendam quamdam

tum respicere, ex Exod. III. 13. 14 & 15. ubi Moses DE-
 UM rogat, velit sibi dicere, quid de nomine DEI Pa-
 trum suorum ipsum interrogantibus respondeat Israëli-
 tis? DEUS T. O. M. ipsi regessit: אלהי אשר אחיה ,
stro qui ero, & sic dices filiis Israëlis: אלהי שלחני
 EHEJEH me misit ad vos, & v. 15. Dixit adhuc DEUS ad Mo-
 sen: Sie dices filiis Israëlis: אלהי אברהם אלהי יצחק אלהי יעקב שלחני
 DOMINUS אלהי יעקב וזה שמו לעלם וזה זכרו לדור דור.
 Deus Patrum vestro ה, Deus Abraham, Deus Isaac & Deus Jac-
 cob, misit me ad vos: Hoc nomen meum in seculum, & hac mentio mei
 in generationem generationis. Atque hac ratione nullus mi-
 hi videtur dubitationi locus, quin nomen τετραγλωσσιστον
 non solum Patribus verum etiam omnibus ac singulis in-
 notuisse & usu ac ore fuisse receptissimum, quicquid ob-
 jiciant yana superstitione ducti Judæi & Christianorum
 nonnulli, NOMEN illud ESSENTIALE DIVINUM non pro-
 nunciandum, sed veneratione suppressendum, contra
 Sæ græ clarissima loca existimantes. Redeamus jam ad
 D. FOURMONTIUM, qui locum nostrum Gen IV. v. 26.
 reddit, quantum colligere potui: Tunc commune factum
 est homines ab ELOHIM denominari בני אלהי FILIOS
 DEI: Sensum quidem hunc elicio ex ipsius verbis:
 הוּם הָיוּ שֵׁם בְּרִייתוֹ הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי
 הוּם הָיוּ שֵׁם בְּרִייתוֹ הַשֵּׁנִי & dans son premier sens: Tunc com-
 mune factum est; subjungit autem: Et resiste donec, & il re-
 sista toujours les une difficulté insurmontable; Si n'y aura jamais

dam Numinis Divini per Idololatriam profanationem, nec primam cultus Divini instaurationem, cum verosimile non sit, neminem ante Euosum nomen Domini invocasse, ut egregie animadvertit FOURMONTIUS, sed solenniorum ejus & frequentio-

qu' une manière de tourner ce passage, manière, que j'ai donnée ailleurs, & qui est la seule un peu sensée: **אלהים** est là pour **אלהים**: cet ELOHIM est et doit être parallèle au même terme au chapitre suivant, et il signifie les ALOIDES, ces GEANTS, qui n'ont pas été inconnus au Poëtes profanes. Quoi qu'il en soit, ce n'est point une preuve suffisante pour en conclure L' Idolatrie du premier monde, & nous n'avons plus aucun temoignage, qui L' atteste, que le passage de L' histoire de Phénicie. L. cit. Tom. 1. p. 229. & 230. Homines hic indigitari & quidem pios, audiamus erudite differentem Celeb. ENGESTRÖMIUM: Per **בני אלהים** intelligi Homines "Electos Auctor est Hugo Cardinalis, & qui huic subscribere amant. Hypotheseos fundamentum est, quod "sacra pagina non uno tantum in loco, verum sæpius, "FILIOS DEI homines appellat pios. Inprimis dictum "insigne occurrit. Gen. 17. **ויראו בני אלהים את כנות** 2. **האדם כי טב חנה ויקחו להם נשים מכל אשר בהם**: "Homines hic denotari, vel ex ipso matrimonio, quod "inierunt Filii DEI cum filiabus hominum, demonstrari "potest. Etenim ne tribuatur Incubis & Succubis Demonibus, "vetat tam multiplicatio generis humani, quæ v. 4. "commemoratur; quam pœna, qua homines tum temporis affligebantur. Conf. Ps. LXXIII: 15. & Nos. II. "7. 1, ubi hic modus loquendi usitatissimus est, non minus quam in Novo Test. passim, conf. Rom. IX: 8. Gal. "III: 26. & Apoc. XXI: 7. Differt, de stellis matutinis & Fi-

torem hic indigitarī amplificationem, prout scite observavit insignis Philologus & Theologus (q) *Auguſtus VARENIUS*.

(q) *Decad. M. ſauis, p. 411. ſeqv. Conf. SELDENUS, de Diis Syris, Proleg. c. 3. & BEJERI additam, ad Selden. p. 56. ſeqv.*

“Iis DEI, ex Jobi XXXIIX: 7. Cum vero Analogia ſcriptura orationem comparativam hic adhibeat, & pro ſubjectorum diverſitate inter בְּנֵי אֱלֹהִים filios DEI & בְּנוֹת אֱדָם filias hominis diſtingvat, non video, qua ratione honorifico FILIORUM DEI termino, quo ab impiis hic contradiftingvuntur pii, affici poſſit titulus idololatriæ toto Cælo diverſiſſimus. De גִּבּוֹרִים Nephilim vero ſive Gigantibus, qui eodem illo tempore extiterunt v. 4. & qui ex filiis DEI & filiabus hominum procreati poſtmodum fuerunt חֲסִידֵי אֱלֹהִים, Potentes, qui a ſeculo Viri Nominis erant, aliud eſto iudicium, cum ipſorum Natalibus immediate ſubjungit S. S. v. 5. cauſas cataclyſmi univerſalis, Gratiam autem facilem apud D. FOIRMONTIUM me initurum ſpero, ſi multæ lectionis Viri in memoriam revocavero locum quendam ABULPHARAJI, quem manu toties verſavit, memoria autem facile excidere potuit; Siſtit autem ille non modo oritur Gigantum, verum etiam rationem Etymologicam בְּנֵי אֱלֹהִים & בְּנוֹת אֱדָם, ut locum Genefceos 1-um conſuluſſe diceret, niſi conſtaret ex ore Antiquorum Gentis ſuæ fuiſſe locutum. SETHUM videlicet aſſerit, deſiderium inguiſſe filiis ſuis Paradifi, quo Adamus erat expulſus, adeo ut in montem Hermon leceſſerint, cultui DEI, pietati & continentię dediti; Cum vero de reditu in Paradifum deſperarent, deſcendiſſe eos de monte, & Kainitarum filias ſibi matrimonio iunxiſſe;

CAPUT SECUNDUM.

§. I.

Remota jam ab *ENOSO* ejusque pia Sobole profani cultus *SUMMI NUMINIS* culpa, eandem in (A) *CAINUM* ejusque impiam prolem ut transferamus, rationes longe fortiores suadent. Scio non deesse, qui ad *Scheruchii* ævum, h. e. *Hellenismi*, qui ad *Arami*, quique ad *Sabeorum*, ut (A) Hottingerus, *Natales ἀποδείξεις* ac *παραδείξεις* revocent, Autores: Certe *Thoramum* Abrahami patrem fuisse Statuarium prohibent Hebræi, & ex *Jos. XXIV: 2.* patet, eum & contemporaneos Patres fuisse Idololatrias; Verum radices altiores nactam fuisse Idololatriam, & quidem inter *Cainitas*, admodum est verosimile. Quicquid in *Refutatione* sua *Alcorani*, pag. 285. 476. & 752, disputat *MARACCIUS*, idololatriam videlicet non nisi post diluvium fuisse introductam, alias eam quoque ut causam diluvii non in Sacra pagina omisisset

D

MO-

(A) *Tbess. p. 56.* & *Anal. Phil. p. 211.*

unde nati fuerunt *Gigantes*, bellis & incurfionibus hostilibus præstantes. *Hist. Dynast. 1. p. 7. & 8.* Quo cum consentit *IBN BADRICH*, qui observante *SELDENO*, adstruit, posteros *SETHI* adeo infensos fuisse *Kainitis*, ut Solemni se juramento, *per sanguinem ABELIS*, obstringerent, in vallem, ubi habitabant *Kainite*, seu a monte sacro, se nequaquam descensuros. Conf. *SELD.* Proleg. cap. 3. de *Diis Syris*. Hæc adduxisse sufficiat, ut *ENOSUM* ejusque natales a natalibus Idololatriæ vindicemus.

(A) Hujus sententiæ Patronum accepimus D. *FOURMONTIUM*

MOSES; Inde vero ab ultimis temporibus repetendam esse ejus originem, & quidem diluvii tempora antecessisse, rationibus longe probabilioribus nixi, asserere nulli dubitamus; nec quicquam auctoritati Scr. S. decedere, si cum Celeberrimo (b) BUDDEO existimemus, res antediluvianas ad extremam corruptionem processisse, atque Cainitas vel in (B) *Abeismum* prolapsos, adstruamus; siquidem in omnem impietatem manifeste sese tradiderit Cain ejusque progenies, quæ illis sine dubio omnem simul pietatis & honestatis sensum excussit. Idololatrias autem fuisse negat BUDDEUS. Constat vero ex Gen. 6: v. 4. ante diluvium fuisse גִּבּוֹרֵי אִשׁוּר כְּעֹלָם Gigantes, fuisse אֲנָשִׁי חֲשִׁידָה Viri potentes, Heroës, δαιμόνια, qui anti.

(b) *Hist. Eccl. V. T. Part. I. Sect. 1. § 36. Diss. de nat. Polyt. p. 7. TRIM*, Virum in omni Orientalium literatura versatissimum, l. cit. pag. 228. seq. On ne raisonne pas de la même façon sur Cain & toute sa race. On suppose à l'ordinaire, qu'ils ne furent pas long tems sans abandonner DIEU; C'est le sentiment de SELDEN de Diis Syriis, de MAIMONIDE in Moreh, & de vingt autres Auteurs; cela même seroit assez conforme à SANCHONIATHON, que l'on prétend n'avoir parlé, que des Cainites. La plupart regardent aussi CHAM, comme le conservateur de ces opinions idolatriques. Il les tenoit de la race impie, dont il est parlé Gen. VI. et c'est par lui encore, que la MAGIE a été ou introduite, ou remise dans le monde après le Déluge. Il y a beaucoup de Juifs, beaucoup de Mahometans, beaucoup de Chrétiens dans ces pensées.

(B) Hanc fuisse Judæorum de CAINO opinionem, omni-

antiquitus Viri fuere Nominis ac famæ insignis; egregie
Versio Anglicana: Mighty Men which were of old Men
of renown: Horumque mentioni immediate sub-
jungit S. S. causam diluvii וַיִּרְא יְהוָה כִּי רַבָּה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וּכְלֵי יֶזֶר מִחֲשֶׁבֶת לִבּוֹ רָק
 : *Et vidit Dominus, quod multa ma-*
litia hominis in terra: & omnis imaginatio cogita-
tionum cordis ejus tantum malum omni die. Quid ulte-
 rius desideret *MARACCHUS*? Num eandem fuisse ma-
 litiam antediluvianorum negaverit quæ invaluit כל
 הַיּוֹם *omni die*? Fuitne parentibus idem ille naturalis
 instinctus ac amor in liberos ante qui post diluvium,
 quemque inter causas ἀνθρώπων enumerat *Autor li-*
bri Sapientie, cap. XIV: 15. seq.? Et quomodo ne-
 gare poterit antediluvianos non æque pronos fuisse
 in Heroum suorum religiosum cultum, ac paucis
 “subsequentibus seculis eorum posteros? Quod ad
 “originem, inquit *POCOCKIUS*, cultus simulacris ad-
 “hibiti, in hoc omnes fere conspirant, illam a Ma-
 “jorum erga Virorum meritis insignium memoriam
 “& honorem cura, posteris non intellecta, fluxil-
 “se, accedente Diaboli astu, cum, ut loquitur
 “*GEORGIUS EBNOL' AMBDI*, alloquerentur eos e sta-

D 2

tuis

um quasi ore profitetur *TARGUM HIEROSOLYMITANUM*,
 ad *Gen. IV: v. 8.* וְלִית רִין לִית רִין וְלִית רִין
 וְלִית עַל־ מוֹחֶרֶן וְלִית לִטְחָן מִזֶּה מִזֶּה לְעַד־יָקִים וְלִית
 לְמַתְפָּרַע מִן רְשָׁעִים וְלִית בְּרַחֲמִין מִתְּבָרִין עַל־מֵה וְלִית
 בְּרַחֲמִין חוּמָּה מְרַבֵּר מִן בְּגִלְלָהּ מִתְּקַבֵּל קִרְבָּנָן מִן
 : *Et dixit Cain ad Abelem*
fratrem suum; Non est iudicium nec est iudex, nec est aliud

"tuis, quas colerent, Dæmonia, atque ita ad cultum sibi deferendum adigerent. *Specim. Hist. Arab.* pag. 99. § II.

Mittamus *TARGUMISTAS*, qui ad *Gen. IV : v. 8* *CAL-
NUM* primum in mundo *Machiavellum* h. e. talia docentem, qualia hic docuit, salutare haut dubitarunt: Sistit se præter eos partibus nostris tota fere Orientalium turba, sistit se *SANCHONIATON*, vetustissimum illud *Phœniciorum* monumentum, & si quæ infidelibus fides, non ipse modo *MUHAMMEDES*, verum fidissimorum Quoque *scriptorum Arabum* cohors. De *Sanchoniatone* primum videbimus. Num *MOSI* coævus fuerit necne, operose hic non disputabimus: Dabitur forsitan alibi disquirendi locus. Sufficit *POR-
PHIRIUM*, nomini Christiano intensissimum inimicum apud (a) *EUSEBIUM* affirmasse, eum multa de *Judæis* scripsisse, quæ vera essent, quæque *SANCHONIATON* hic *BERTTENSIS* a *Jerumbaal*, Sacerdote Dei *Jero* vel *Jao*, quem *JERUB-BAAI* nel *GIDEONEM* facit (b) *BOCHARTUS*, vel potius ex ejus analibus, ut vult (c) *D. STILLINGFLEET*, didicerat. Quod eo magis probabile, quo evidentius, post mortem

Gi-

(a) *Præparat: Evang. Lib. 1. c. 9.* (b) *Geogr. Sacr. lib. 11. c. 17.* (c) *Origines Sacræ lib. 1. c. 2*

seculum, nec dabitur merces bona iustis, nec ultio sumetur de improbis, neque per miserationem creatus est mundus, n. que per miserationem gubernatur. Quare recepta est oblatio tua a te cum benedictio, a me autem non est accepta cum beneplacito? Jisdem fere verbis loquentem vide *TARG. JONATHAN. B. U-
ZIEL* ad l. c. Conf. *WALTHER.* ad eundem loc. & *BE-
TERI* additamenta ad *Seldeni syntagm. pag. 100. seqv.*

Gideonis Israëlitas Idolum *Baal Berith* coluisse constat, *Jud. VIII. 33.* *Berythi* autem vixit Sanchoniaton. Nec vero a Porphyrio, falso quodam Sanchoniatonis documento sibi imponi fuisse passos *METHODIUM*, *POLLINAREM*, præcipue vero *EUSEBIUM* in antiquitatibus veratissimum, adeo facilis sum, ut credam. Ex *Cosmogonia TAAUTI*, Fragmenta sua, quæ fides Eusebii nobis servavit, se composuisse, (C) Sanchoniaton ipse fatetur. *TAAUTUM* vero hunc primum fuisse literarum inventorem adstruit, eundem, qui (D) *Ægyptiis* *ΘΟΥΡ* *THOOR* appellatus, *Alexandrinis* *ΘΟΥΘ* *THOUT*, *Græcis* *HERMES*; Num vero idem fuit, qui *SVETHORUM* Mercurius, *ΣΗΘΩΡ* / *THOOR*, judicent eruditi. Tristes, quæ ex navfragio quasi nobis supersunt Sanchoniatonis tabulæ & reliquiæ, ex versione *PHILONIS BIBLI* e Phœnicia in Græcam lin-

(C) Ταῦθ' εὗρεθι ἐν τῇ κοσμογονίᾳ γεγραμμένα Τααύτη, καὶ τοῖς ἐκείνῃς ὑπερῆμασιν, ἐκ τε σοχασμῶν καὶ πενησίων, ὧν ἐώρακεν αὐτὴ ἡ δεινότης, καὶ εὖρε, καὶ ἡμῖν ἐρώπισεν. *Apud Euseb. l. c. §. XI.*

(D) Ἀπὸ Μισῶν Τάαυτες ὡς εὗρε τὴν τῶν πρώτων στοιχείων γραφὴν, ὃν Ἀγυπῖοι μὲν ΘΟΥΡ, Ἀλεξανδρεῖς δὲ ΘΟΥΘ', Ἕλληες δὲ Ἑρμῆν ἐκάλεσαν. l. c, §. XXIV. Conjecturas nostras de *THORONE* antiquissimo *Gotherum* idolo dedimus, ad *Lapidem XLV. marmoreum Oxoniensem Aræ Cestrensis J. O. M. TANARO, Dio Chr. 154.* dicatum, in *Archæologia nostra Gotho-Britannica*. Conf. *D. KILIANI STOBÆI Archiatri Reg. & Hist. Prof. Lund. de Miolner Hammar THORS, Mætho Thoronis Miolner dicto, sive de Cerauniis Betulisque lapidibus Dissertatio*, varia eruditione refertissima.

linguam, extant apud *Euseb.* l. c. Byblius eo majori fide dignus, quod Græcis infensissimus fuit, ὡς ἀν' ὁμοθυμαδὸν καὶ ἀπ' ἀληθῶς τὰς περὶ θεῶν μύθους ἐπ' ἀλλήλοισιν καὶ φυσικαῖς διηγήσεσιν τε καὶ θεωρίας ἀνάγχει. Prodie vero e Sanchoniato hanc Græcorum fallaciam Byblius, omnes videlicet eorum DEOS antea existisse Viros, meritis vel artium inventis, dum vixerunt, inclytos, postea in Deorum numerum reatos. Pro Sanchoniato tot argumentis pugnarunt Autores Hist. Univers. Angl. nuper laudati, nec non D. Fourmontius, ut nesciam, quid amplius objici queat. CAINUM vero ejusque familiam primos fuisse idololatrias haut indubie arguit SANCHONIAION dicendo: Ἐκ τῶν τὰς γενομένων κληθῆναι Γένος καὶ Γενεάν, καὶ οἰκῆσαι τὴν Φοινίκην. ἀρχαίων δὲ γενομένων τὰς χεῖρας ὀρέγειν εἰς ἄραν πρὸς τὸν ἥλιον. τῶν γὰρ Φησὶ, θεὸν ἐνόμισον μόνον, ἄραν δὲ κύριον, Βεελσάμην καλῶντες, ὃ ἐστὶ πρὸς Φοινίξιν κύριος ἄραν, Ζεὺς δὲ πᾶρ' Ἑλλήσι. Quod, qui ex his (Primogenitis scilicet ipsi ÆONS & PROTOGONO) procreati fuerunt, GENOS & GENEAE appellati sint, Phœnicumque terras inhabitant; vehementissimo autem calore aliquando exorto, manus suas ad Cælum, solem versus, elevarint. Crediderunt autem SOLEM SOLUM Cælorum DOMINUM esse, proptereaque ipsum BEELSAMEN vocarunt, quod Phœnicibus Cælorum Dominus est, ZEUS vero Græcis. Genos vero & Cainum, Beelsamen & בלזאם בלז Baal Scamaim unum eundemque esse, eandem agnoscere vocum originem, Hebræam videlicet, eundem quoque indigitari τὸν πρωτογένειον filium CAINUM nempe, eundemque primum idololatram, vix quisquam in dubium vocaverit.

§. III.

Agmen Autorum, qui pro nostra sententia pugnant, ultimo claudunt *ARABES*, Gens nullius tota subdita imperio, parentum placita, una cum lingua, eaque adhuc pura, ad seros transmittere nepotes nullo negotio potuit. Constantissima horum fert opinio, ante diluvium plurima extitisse idola, præcipuamque *NOACHI* & Patrum antediluvianorum curam fuisse, qua ratione ad verum *DEI* cultum reducerentur Idololatæ. Varium eorum numerum eumque satis portentosum variis Alcoranilocus enumerat *MUHAMMEDES*: Et quidem *Sura LIII.* quæ stella inscribitur. v. 19. & 20. *Trigam Virginum Dearum Arabum Meccanorum* ante diluvium a patribus ipsorum cultarumprehendimus: مَرْيَمَ وَآدَمَ وَنُوحَ وَابْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ (E) *Quid vobis*

(E) Refert *Gelaleddinus MAHUMEDEM* aliquando dormitasse, cum legeret hæc verba confidentibus circa ipsum *Coraisitis*; & coniecit inquit, *Satanas in linguam ejus nescio quæ verba*: istæ sunt puellæ excelsæ, quarum speranda est intercessio. *Gavisi sunt ergo audientes hoc Coraisita. Sed Gabriel commonuit eum de eo, quod Satanæ conjecerat in linguam ejus: quoniam contristatus est. Verum consolationem magnam accepit & fiduciam ob id quod in hoc versiculo (Scil. Sur. 22. v. 53.) revelatum est illi. Producit autem vaferrimus impostor in sui excusationem fictitium suum DEUM in Sur. 22. quæ Peregrinatio Meccana audit, v. cit. se alloquentem his verbis: Et nullum ante te misimus Legatum neque Prophetam, quin, cum legeret (ea quæ sibi a DEO revelata fuerant) conficeret Satan (aliquem errorem) in lectionem ejus, sed abolebit DEUS id quod coniecit Satan. Verum impudentissimum hoc Pseudopro-*

vobis videtur de ALLATA & ALOZA & MANATA tertia
alia? Fœminas autem ab iis creatas fuisse crediderunt

Ara-

pheta mendacium, quod in suum solatium incautis ac
rudibus paganis poculo aureo quasi propinare voluit
argutissimus veterator, non dignum est, quod refutemus,
cum cuius per se pateat, quam protervo & nefario
auiu, somniis suis ex ipso orco deductis, impudentissimo
mendacio fidem conciliare, etiam cum ipsa æternæ
veritatis iactura, non veritus est blasphemorum
omnium antesignanus. Pauca tamen addere officii nostri
esse existimamus, cum disquisitioni nostræ sese ob-
tulere hæc Muhammedis verba, nec simplici vice obser-
uavimus, Ipsius nugivendulas fabulas, ut Deistarum gra-
tiam iniret, nuperrime excusasse, quod dolemus, Vi-
rum alias ingenuum, variaque eruditionis laude conspi-
cuum GEORGIUM SALE, in eruditissima sua versione *Alco-
rani*, etiam ad hunc locum; Verba ejus sunt, pag. 279.
*We are told however by Al-B-Idavi, that the more intelli-
gent and accurate persons reject the aforesaid story; and the
verb, here translated read, signifying also to wish for any-
thing, interpret the passage of the suggestions of the Devil to
debauch the affections of the holy persons, or to employ their
minds in vain wishes and desires.* Verum autores non mi-
nus perspectæ fidei & autoritatis apud Muhammedanos,
nec strenui n inus Paradisi Muhammedis Paranympsi,
ipsiusque Prophetæ sui, quantum scilicet nugæ ejus ad-
mittunt, defensores, ac AL-BEIDAVI, rem prout erat,
narrarunt, qui procul dubio eam reticuisissent, vel co-
loribus certè obduxissent, nisi lippis ac tonsoribus fuis-
set notissima. Præter GELALEDDINUM, quem audivimus,
conf. JAHIAS ex COTTADA, apud MARACC, in *Ref Alcor.*
p. 466. & 467. Ut taceam ZAMCHASCERIUM & alios

Arabes, prout ad periocham hanc adnotat *Msc. Alcor.* versionis Retinensis, observante *SILDENO*, l. c. p. 255. Altiores quoque in remotissima antiquitate radices nactum fuisse harum Virginum apud Arabes cultum, ex *sura* vers: 22. 23 & 24 constat; & ipsum quoque *MUHAMMEDUM*, dicunt Auctores, Coraisitis nugis ipsius inimicissimis, Alcorani hunc locum aliquando recitantes, dormitando hæc verba substituisse: *Certe harum Dearum inter essio speranda est, & quidem hæ sunt cum puellis sciojis, excelsis.* Conf. *Geleddinus* apud *Maracc*, in refutat. Alcorani, p. 466. & 467.

§. IV.

Pateat autem ratio, cur in primis idololatriæ ac *Apotheoscos incunabulis* rimandis hic simus prolixiores; Pollicem nempe nobis hic premit *AL-BEIDAVI*, fidelis rerum Arabicarum scriptor, ubicumque de nugis Muhammedis sermonem non facit. Meminit ille quinque idolorum, quorum antiquissimum cultum longe ante diluvii tempora derivant Arabes, & a *filis Caini* primo institutum autumant: Mentionem eorum facit etiam *ALCORANUS*, *Sura LXXI.* quæ *Noah* inscribitur, v. 22. 23. & 24. *וַיִּכְרֹז מִכְרָא כְּכֹרָא: וְקָאֵלוּ לֹא תִדְרֹן אֱלֹהֵי תַחְתָּם וְלֹא תִדְרֹן וְרָא וְלֹא סִוְעָה: 24. וְלֹא יִגְזֹת וְיִעֻק וְנִסְרִי* Et dolose moliti sunt contra *NOACHUM* *technam maximam*. v. 23. Et dixerunt: Ne relinquantis *DEOS* vestros:

E

Ne

longe plurimos: Duos autem hos adduxisse sufficiat ut sit penes amatores veritatis iudicium.

*Neque de'eratis (F) WODDON, neque Sawaum? V. 24.
Neque Jaguthum & Jaukum & Nasrum &c. Refert au-
tem*

(F) Cum vero in *Theologia Gentili* rimanda versamur, vitio nobis vertendum foret, si quæ vestigia *Cultus Gentilitii Sæco Gothica Gentis nostræ*, simul deprehensa publicæ luci non exponeremus. Notissimum est, Antiquarios nostros summi nominis plurimum operæ collocasse in vera Idolorum *UTRUSq; ODINI* a septentrionalibus cultorum ratione etymologica eruenda. Nec veremur illis subscribere qui *primi* illius *ODINI* etymon ponunt *Atb* sive *Atta*, *Pateb*, unde *Arbin*, *Atin*, *Orbin* & *Odin*, cum constet ex *BOENARTO*, p. m. 745. Kabbalistis & Phœnicibus *DEUM* eodem nomine, *Atb* videlicet sive *Atta* prout Græcis *ἄττα*, hoc est *patrem*, *conditorem*, *factorem*, fuisse nuncupatum. De *SECUNDO* autem *ODINO*, occasionem præbente hoc Arabum Idolo *WODDON*, pauca videbimus, nec mentem nostram, quam *problematisce* tantum hic sistimus, placido eruditorum judicio subicere dubitamus. Ex *Asia* in *Sveciam* advenisse *ODINUM* hunc & *ASIATICOS*, vel *Astæ*, ut vocantur, turpissimorum scelerum mancipia foedissima, pro Diis postmodum habita, tradit *Chronicon Norvegicum*, antiqua fide apud Septentrionales celebratum, ubi hæc habentur: Ex pars *Asiæ*, quæ Orientem versus fluvio *Tanai* alluitur, *Metropolim* habuit quondam diætam *ASGARD*; Huic summa cum potestate præfuit Heros quidam nomine *OTHINIS*, qui factorum Gentilium in eadem civitate summus erat *Antifex*, cum crebra illie sacrificia in cultum & venerationem idolorum celebrarentur. Et paulo inferius, tum *Odinum* meminerat Romanorum Arma extimescentem, regimine *Asgardæ* fratribus suis *Pe* & *Velli* demandato, *Russiam* fuisse profectum, & illinc in *Saxoniam* concedentem, eam si-

tera *ALBEIDAVI*, fuisse hæc idola nomina Virorum
honorum, qui inter *Adamum* & *Noachum* vixerunt,

E 2

cum-

bi fere subjugasse, Subjugatamque filiis suis regendam
commisisse, quorum *Skoleaum* Danicæ præfecerat; *GO-*
THIAM SVETINICAM ipsum accessisse, cui Regia cum po-
testate præerat *GYLFO*, initoque cum eo foedere, novas
sedes & domicilia in istis oris quaerendi facultatem
veniamque obtinuisse; Tunc *ODINUS*, inquit, in urbe
Sigetunensi Basilicam exstruxit magnificentissimam, sacris
ibiis ibidem secundum ritus & caeremonias *ASIA-
TICORUM* in-
stitutis. Quin & Regione ista undique secus occupata,
in eam quasi *Coloniæm* *Deastrorum* deduxit, quibus certas
sedes & delubra assignavit. *EDDA* etiam antiquissimum
rerum Gothicarum monumentum ex translatione *RESE-*
NIL, huic concinit: In urbe Sigetunensi, inquit, *ODI-*
NUS Principes constituit XII, ad imitationem Trojæ,
qui leges tuerentur & judicia ex-recerent, secundum con-
suetudines *Turcicas*. *ASGARDIAM* autem, mobilissimam
illam Scytarum Asiaticorum urbem eandem fuisse ac il-
lam, etiam nunc *CHASGARDIE* nomine inclytam Geta-
rum Metropolim, Regni *Turkestan*, cujus vel accolæ vel
incolæ fuerant, putasse Illustrissimum D. *SPARFVEN-*
FELDT in literis ad Cel. *LUNDIUM*, me legisse memi-
ni, & ni fallor ad calcem notarum ipsius in *leges Westrogo-*
thicas. Fayer etiam huic opinioni Gravissimus ille ac pro-
fundæ eruditionis Præsul, Reverendissimus *Lincopnensis* *Epi-*
scopus, Doctor *ERICUS BENZELIUS* in literis ad Antecessor-
em nostrum dignissimum, postea Theologum, satis
nuper ereptum, Do. n. *ISAACUM BJOERKLUND*, datis, Go-
thoburgi, die 12. Apr. 1731. quarum in erudita de *Bo-*
rea-Fennia dissertatione meminit Plurimum Reverendus
Acad. hujus R. Theologia Adjunctus Mag. *MATTH. HALLEN-*

cumque mortui essent, figura expressos fuisse, ut ab
 iis benedictio haberi posset; Tractu autem temporis
 coli cœpisse, & apud Arabes quoque obtinuisse eo-
 rum cultum; quorum quidam volunt *WODDON* repræ-

sen-
 LS, latino autem ore ita sonant: Mihi verosimillimum
 “videtur, *Finnones* esse Aborigines Scandinaviæ. Indubi-
 “um autem hoc est, reliquias Lingvæ Finnicæ inde a
 “mari Caspio ad Finlandiam usque inveniri. *Permiachens-*
 “ses, Veterum Biarmenses, Finni sunt: hoc satis super-
 “que probant eorum voces & modus numerandi. *Sveo-*
 “nes nostri originem suam ducunt ex *CHASGARDIA*, vete-
 “rum *ASGARDIA*, & sub duce suo *ODINO* (Seculo ante
 “æram Christianam ultimo) per Germaniam huc acces-
 “serunt. Conf. ea, quæ tradit idem ille *Δ'νρ πολυμαθης*
εστος in Collegio antiquitat. *Sveo-Goth. Msc. Lib. I. c. 5. §.*
 9. Nomina & Numina priscorum *SCANDIÆ DEORUM*
 occupasse *ODINUM*, perhibet *EDDA*, vetustissimum illud
Islandicum documentum, apud *VERELIUM* in notis ad
Hist. Hervara, pag. 116. Hanc Asiaticorum astutiam per-
 stringit quoque de *Gylfoni* Suethorum Rege *ASGARDIA*
 redeunte verba faciens, ex *Msc. Upsaliensi* vertente *VE-*
 “RELIO: Oc er *Æsir* nír heyra thetta sagt, gafo theír
 “sler thessí nofn *Afanna*, at tha er langar stundir lithi,
 “efadiz nienn ecki, ad allir veri einir, theír *Æsir*, er
 “nu er frasagt, oc theír *Æsir*, er nu voro; oc var Au-
 “ko-Thor kalladr *Afa-Thor*. i. e. *Mis auditis per-*
ceptisque, nomina sibi Afa imposuere Deorum atque Heronum a Gyl-
foni commemoratorum, ut longo procedente tempore, non du-
bitarent homines credere, omnes unos eosdemque esse, & eos A-
SAS sive DEOS, de quibus regulerat Gylfo, & hos, qui ex AS-
GARDIA venerant, in SVEONIA jam viventes. Ita ALIKO
THORUS vocatus est ASA-THORUS. Cf. Ampl. D. Affectoris
BIOERNERI Prodomus, p. 22. Non quidem audeo ODL-

sentatum fuisse sub figura 𐌹 (G) *Ameris*, *Savaum*,
Mulieris, *Jaguth Leonis*, *Jauk equi* & *Nasr. Aquila*.
 Pergit *AL-BEIDAVI*: Paulo aliter *KESSÆUS* in vitis
 "Patrum, p. 17. qui filiorum *Caini* quinque idola fuisse

re-
 NUM hunc secundum eum hoc Arabum Idolo 𐌹 *VOD-*
DON vel *Voddan* committere: Nec auius fuit idem face-
 re Cel. *FOURMONTIUS*, qui difficultatem hanc vidit, non
 solvit: *Il y a*, inquit, *un WODA Arabe*, *comme un WODA*
Germain &c. *U' ainsi a bien examiner les choses de plus pres*
encore, on trouueroit entre ces deux nations quoiqu' eloignees,
des relations, peut être, sensibles l. c. p. 277. Cum autem con-
 stat, *ODINUM*, antequam in *Sueciam* advehebatur, &
 nomen *Odini* illius primi vel magni usurpabat, extra
Sueciam *VODEN* & *VODAN* fuisse appellatum: Maximo mi-
 hi verosimile videtur, eum cum *ASGARDIA* discesserat,
 quo maiorem sibi divinitatis opinionem conciliaret, si
 non *VODENI* nomine, ut mos erat, insignitus fuit, il-
 lud tamen ab idolo hoc Arabum mutuasse. Primum illud
 probatu admodum facile est: *WODEN* habet *Venerabilis*
BEDA, *Hist. Eccles. gentis Angl. Lib. 1. c. XV.* in genealogia
Hengesti & *Horsæ*, & *Cantabrigiensis Codex Anglo-Saxonicus*
 "R. *ETHELWERDI*, in *Collegio S. Johannis*: And thæs Wi-
 "tha Fæder vvas *WODEN* nemned, Of thæs strynde mo-
 "nigra mægtha cyning cynn fruman lādde. Ad verbum
 sic verto: Et *VILHÆ* pater erat *WODEN* nominatus: Ex ejus
 stirpe multi potentissimi Regnorum Reges originem dixerunt. Sic
 etiam *WODENUM* habent *NENNIUS*, *FLORENTIUS WORCE-*
STRENSIS, *anonymus de Regali prosapia*, *HUNTINGDON*,
HOUEDEN, *Gallafrædus MONUMETHENSIS*, *FLORILEGUS*,
DRAYTONUM ut taceam, mellitissimum Poëtam in *POLY-*
OLBIONE, cuius cantum *XL.* adponere lubet.

"Nor could our men permit the *BRITAINS* to descend
 "From Jove or Mars alone; But brought their blood as hie,

"refert, efficta a Satan ad formam Kabel (id est
 "Caini) & filiorum ejus, super quibus sit maledictio,
 "Conter. HOTTING. *Smagma Orient.* p. m. 231. & *Bege-*
 "ri additam. ad Seld. p. 99. Expedit etiam de idolis

his

"From WODEN, by vvhich name they stiled MERCURIE.
 "h e, Nec Britones tantum a Jove & Marte descen-
 "dere, Herois nostri admittere potuerunt, quin sanguinem eo-
 "rum & profapiam eque illustri & antiqua origine derivarent a
 "WODENO, quo nomine MERCURIUM insigniebant. Habetur
 mentio WODANI apud ADAM, BREMENS. *Histor. Eccles.*
 c. 233. & 234. Meminit WODANI Paul. *Dias. lib. II. de Geo-*
phis Longobardor. cap. 9. Meminit PAUL. VARNAFRID. *de*
Longobard. Lib. I. c. 8. Meminit etiam ejus CATHECHESIS
 THEOTISCA Eccardi, quæ ad professionem fidei FRANCO-
 SAXONICAM hæc habet: End ec forsacho allom Diabo-
 "les vvercum end vvordum, thuna erende, WODEN end
 "SAXN-OTHE: Et ego renuncio omnibus Diaboli operi-
 bus & verbis, lucorumque cultoribus, WODANO & ODI-
 NO SAXONICO. Ne victoriam canant ante triumphum?
 D. KEISLERIUS & " D. WACHTERIUS, actum esse de Au-
 toribus septentrionalibus, quod ultimum hoc testimoni-
 um adducere auctus fuero! ? *Antiquit. Septentr.* p. 201. " "
Glossar. Germanic. sub art. OTHINUS & *præf.* Quod si omni-
 um Autorum quis negaverit fidem, provoco ad DIEM
 MERCURII, qui ut nobis ODENSDAG, ita Anglis WODENS-
 DAT & WEDNESDAY, Belgis autem WODENSDAGH ab O-
 DINO vel WODINO audit. Conf. etiam Britanniam CAM-
 DENI, quam notis & versione Anglic. ante hos 40. annos
 adornavit Britannia sue decus & Episcopi Londinensium Re-
 verendissimus Doct. EDMUNDUS GIBSONIUS, p. m. 991.
 vol. II. Vers. Angl. Nec nobis necessum est in mira-
 da hujus vocis origine confutere cum JUNIO ad Goth,

his audire **POCOCKIUM**: Fuisse hæc idola, inquit,
 antiquius culta, etiam ante diluvium, postea vero
 ab Arabibus recepta & pro sacris habita, *Waddum*
 scilicet a Tribu Galb, in Daumat al Jandal, testibus
 Al-

Vods, Anglo-Sax. Vod, Voda, *Angl. Wood, Belg. Woedt,*
Island. Odur & Græc. Ουραν, quæ ravidum, mente insa-
 num involvunt. *Glossar. Goth. Ulfhil,* p. 408. Neque ad
 illud **FOSSIL** *תהו ובהו* Gen. I. v. 2: Nec denique ad il-
 lud *Lipfi & SELDENI* *Winst vel Wonst, lacrum, WO-*
DAM quali *Wonsdam* dicentes *ad Germaniam Taciti,* in
 notis ad *Poly-Olbion Draytoni* p. m. 30. In natali solo
 nomen natale & patronymicum querendum est. His igitur
 & sequentibus rationibus ducti, existimamus **ODI-**
NUM hunc **POSTERIOREM**, quodcumque ipsi antea no-
 men fuerit nobis ignotum, a *תהו ובהו* **PODDON, Vanden** vel
Vodda, hoc Arabico Idolo, se primum **WODEN & WODAM**
 appellasse. 1. Quod ex his terris *Turcarum* ditioni con-
 terminis venerit **ODINUS**. 2. Quod hoc nomen, **WODEN**
 scilicet, extra Sveciam inclytus fuerit, prout in *Germania,*
Anglia & Belgio, quod probavimus; Nullibi autem me
 legisse memini, **Odinum** in Svecia se *Wodenum* dixisse. 3.
 Quod in *Chronico Norvegico* **ASGARDIE** Sacrorum gen-
 tilium summus *Antistes* simul fuisse perhibetur; Ideo-
 que Idoli hujus nomen cum usurpasse, ut divinitatis glo-
 riam sibi hoc facilius conciliaret, antequam in Sveciam
 veniret, hoc magis probabile est, quo certius constat,
 eum primi illius **Odini** nomen sibi vindicasse. 4. Quod
 morem illum *Idolorum* nominibus *liberos suos* appellandi in *Sve-*
ciam introduxerit **ODINUS**, quem apud Arabes priscos ob-
 tinuisse nos docet **POCOCKIUS**. De *Suecis* hoc constat ex
Chronico Norvegico, & quidem *Suecos* adoptasse nomen
Odini liberis suis recens natis, vocantes eos **ODUN** vel

Al-Jauhari & Al-Schahrestani; *Sabbatum* ab Hamadano, vel ut volunt Al-Jauhari, Al-Schahrestani, Al-Firauzabadius & Safiodini, ab Hodailô, in loco dicto Rohat; *Jaguthum* a Medhajo, aliisque Jamanensium tribubus, affirmante Al-Shahrestani; *Jauukum* a Morado (vel juxta Al-Jauhari, ab Hamadano) *Nasrum* ab Hamyaro (scu Dul Calaaah in regione Hamyar, conf. Al-Jauh. & Al-Shahrest.) reterunt Al-Zamachtharius & Al-Beidavius &c. In *specimine Hist. Arab.* p. 93. Ab idolorum horum cultu ut recipilcerent antediluviani, missos a DEO fuisse NOACHUM & sanctos alios viros, ulterius mentionem facit *Alcoranus*, Sur. VII. quæ paries inter Paradisum & *Gebennam* audit, v. 60. seqv. & Sur. 23. quæ *Fideles* inscribitur, v. 24. seq. Eadem tere, quæ de his idolis nobis tradidit *POCOCKIUS* etiam subjungit *SALLE* in *discursu suo præliminari* eruditissimo, ad *versionem Anglicanam Alcorani*, Sect. I. p. 19. *These are said, inquit, to have been Antediluvian Idols, which Noach pre-*
ceded

QUDUN, quod literæ U cum O transpositione, idem nomen, eandemque nominis pronuntiationem esse, facile quivis animadvertit. De *Arabibus* hæc habet *POCOCKIUS*: Non minima pars honoris ab Arabibus idolis delati, videri possit, quod eorum se nominibus appellari, atque inter cultores numerari, gloriæ loco ducerent. In se nomina apud ipsos, *Abd WODDON*, id est *Servus WADDI*, *Abd Manah*, *Abd Uza* &c. l. c. p. 95.

(G) Est autem *Radix* 71 *Wada* pro 71 *Wadida*, vel *Wadada*, quibusdam *amavit*, dilexit. Hinc 71 *Waddon*, *Vid. don*, *WODDON*, amor, amicitia & amans, amicus; Quod

ched against, and were afterwards taken by the 'Arabs for Gods, having been men of great merit and piety in their time, whose statues they revered at first with a civil honour only, which in process of time became heightened to a Divine worship. WADD was supposed to be the heaven, and was worshipped under the form of a man by the tribe of Calb in Daumat al Jandal &c. Al-Jauhari, Al Shah-restani.

Viguisse autem ante diluvium Idololatriam non solum probavimus ex orientalium Scriptorum, tantum non omnium, consensu, verum adiunt etiam nobis testimonia B. LUTHERI, qui ad Gen. c. VI. v. 1. & 4. "p. m. 95. sic commentatur: Ergo peccatum istius "originalis mundi fuit perturbatio omnium ordi- "num, quod Ecclesia dissipata est per IDOLOLATRIAM " & IMPIOS CULTUS, item per tyrannos, qui pios "Doctores & sanctos homines crudeliter sunt perse- "cuti. Politia est destructa per tyrannidem & injuri- "as violentas. Oeconomia autem per licenciosissimas "libidines. Hanc ruinam pietatis & honestatis neces- "sario secuta est universalis perditio. Non solum e- "nim mali sed plane incorrigibiles fuerunt homines. Addo etiam DIVI DOCTORIS NOSTRI verba ad Gen. IV;

F

l. c. fol.

etiam idoli hujus nomen Conf. Golii Lexic. Arab. pag. 2640. Quod rursus ab Hebr. אָמַוִּית amavit, dilexit; Nihil enim frequentius, dicit ALB. SCHULTENS, lingv. Arab. Prof. Lugduni Celeb. quam us lit. Jod in Vav sese conver- tat apud Arabes, ad initium quidem ferme semper. Sic אָמַוִּית descendit, est אָמַוִּית , &c. אָמַוִּית amavit, est אָמַוִּית Wadda (pro אָמַוִּית Wadda) Clav. Dialectorum, pag. 246. & 247.

“l. c. fol. 79 Dixi autem supra, *inquit*, *CAIN* separatum a vera Ecclesia, & propulsum in exilium, ostendisse veram Ecclesiam. Quod itaque civitatem primus ædificat, pertinet id quoque eo, ut ostendat, se veram Ecclesiam non solum negligere, sed & opprimere velle. Ita enim cogitavit: Ego a Patre sum in exilium pulsus, sum maledictus, sed contigit non sterile conjugium, speciesque est magnæ posteritatis. Quid igitur ad me, quod a Patre pulsus sum, civitatem ædificabo, in qua mihi Ecclesiam colligam. Valeat Pater cum sua Ecclesia.

§. V.

Post diluvium redintegram fuisse Idololatriam, *Scheruchi* & *Ibare* seculo, præter alios autores nos docuit *SELDENUS*, ex Arabico Mito Cottoniano: ubi observat, ab eodem seculo, quo diruta fuit turris Babylonica & lingvæ contusæ, *Phalegi* scilicet *Ævo*, *GEORGIUM CEDRENIUM* & alios petere Græcorum Numina: *ἔστιν*, inquit *Cedrenus*, ἀρχὴ τῶν ἐλθουσῶν θεῶν λαμβάνει τὰ ὀνόματα. Conf. *Seldenus de Diis Syris*, Proleg. c. 3. Sane in *Graciam* & *Phrygiam* Apo-

Sub figura Viri cultum fuisse hoc idolum asserunt *POCOCKIUS* & *SALE*; *ALBEIDAVI* autem *Sub figura AMORIS* illud fuisse repræsentatum asserit: Res eodem recidit; Sub viri enim specie *PODDON* ut genium vel amorem repræsentasse prisca, quid vetat? Quod si exprimere voluisse credas primos idololatrias *amorem*, sive conjunctissimam illam unionem corporum in Chao dispersorum, unde ordine adeo harmonico prodire res omnes, non

Apotheosin primum introduxisse *Phœnices*, egregie animadvertit interioris literaturæ illustre decus, *Eques Auratus Angliæ ISAACUS NEWTONUS*, cum tale quid ante *Cadmi & Europa* discessum *Sidone*, non obtinuisse constat. *The Chronologia of ancient kingdoms. Cap. 11. p. 146.* Potest autem adventus in *Graciam Cadmi*, inquit *PETAVIUS*, imputari primis *Judicium Hebræorum temporibus*, *Rat. Tempor. pag. 32. h. e. tempore Othanielis*, juxta *LAMT. App. Bibl. Vol. 2. p. 56. transl. Angl. iuxta SCHUCKFORD. ex MARMOR. ARUNDEL. A: M. 2486. Vol. 2. p. 275.* Magiam autem vel primum introductam vel postdiluvianis redditam fuisse a *Chamo*, autor nobis est *FOURMONT*, plurimorū & *Judæorum & Christianorum* auctoritate fultus. *Cap. hujus §. II. Lit. A. In Gracia vero ante OETANEM* obtinuisse, qui *Perxi* fuit in expeditione illa comes, nos docuit lumen illud Angliæ & orbis eruditi *JOHANNES POTTERUS*, *Archiepiscopus Cantuariensis, totius Anglia primas & Metropolitanus*, in *Archæol. Græc. Vol. 1. p. m. 348.*

CAPUT. TERTIUM.

§. I.

Temporis ratio suadet, ut finem dissertationi nostræ imponamus. Fore autem confidimus, ut *D. V. in proximo tentamine*, brevi subducta ratione, qua a *Gracis ad Romanos* pervenerint *GENTILIIA SACRA*, demum pateat, quo alveo ad *Romanenses &*

F 2

Pon-

contradicam, cum *HESIODUS* in *Theogonia* omnium Deorum primum amorem constituat, quod etiam facit *SANCHONIATON*, l. c. §. III.

Pontificios, ut audiunt, derivata fuerint. Paucis autem videbimus, num (A) *idolo'atrie criminis absolvi possint Pontificii*, qui Sanctos eorumque *אֱלֹהִים* & imagines religioso cultu prosequuntur? Obijciant quicquid velint, evidentissimum tamen est præceptum illud Divinum, *Exod. XX: 3. 4. 5.* quod repetitum legas *Deutr. IV: 16. 17. 18. & cap. V: v. 8. 9.* לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ כֶּסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹד: *Non erit Tibi Dii alii super facies meas. Non facies tibi sculptile, & omnem similitudinem, quæ in Cælis desuper, & quæ in terra de subter, & quæ in aquis de sub terram. Non incurrabis te eis neque servies eis.* Nullius autem momenti est novissima illa distinctio Pontificiorum inter cultum imaginum *terminationum* & *transitivum*, quod scilicet transeat solummodo ille ipse cultus per imaginem ad objectum illud. quod ima-

go

(A) Nimium quantum debilitant & enervant Pontificii, Sanctorum & imaginum cultu, firmissimum illud, quod contra *Arrianos* & *Socinianos* pro Divinitate *CHRISTI* argumentum suppeditat *consensus totius V. Ecclesia*, ipsum videlicet cum *SPIRITU SANCTO*, religioso cultu & adoratione fuisse adfectum, nec præter S. S. *TRINITATEM*, ulli rei creatæ cultum adferendum, sed soli DEO tribuendum & tributum quoque fuisse, profitentis. Ex hoc enim argumento non magis ad Divinitatem *CHRISTI*, quam ad divinitatem *Sanctorum* argumentari posset, si cultum Sanctorum in primitiva Ecclesia obtinuisse probare possent Romanenses, quod nunquam poterint, evidentissimis testimoniis ex Ecclesiæ tribus primis seculis contrarium pro-

gō repræsentare creditur. Etenim si *objectum respicias* vel ipsum illud *πρότυπον* & *exemplar*, quod callidiores Doctorum eorum nonnulli se tantum colere, non vero imaginem ejus, dicunt; aut illud sit DEUS ipse, necessum est, aut quidam *SANCTUS*. Constat autem ex innumeris fere scripturæ locis, DEUM sub nulla specie velle repræsentari & adorari, idcirco *μωχολατρίαν* *Israëliticam* non potuisse non damnare. *Exod. XXXII*: Et *Sanctorum cultum* quod attinet, tuto asserere nullo dubitamus, *Veterem Ecclesiam CHRISTI* eum penitus ignorasse, & quod magis est, ne literam quidem in *S. pagina* hunc cultum injungere, quin nec adorari voluisse *PAULUM* & *BARNABAM*, *Act. XIV*; nec *ANGELUM* a *JOHANNE*, verum e contrario, id fieri maxime prohibuisse, *Apoc. XIX. v. 10*. Vide ne hoc facias, *conservus tuus sum* & *fratrum tuorum habentium testimonium JESU*. DEUM adora. Cum DEUS T. O. M. ipse Spiritus sit, in spiritu & veritate

vult
bantibus, quæ adduxit vir pius ac eruditus *JOSEPH. BINGHAMUS* in *Originibus* sive antiquitatibus Ecclesiasticis, *vol. V. libri XIII. cap. 2. & 3*. Nec video, quæ ratione Gentilium idololatriam increpare & damnare potuit *ORIGINES* contra *CELSUM*, si in sua ipsius Ecclesia sanctos & eorum imagines coluissent Christiani: Egregia sunt *Originis* verba, digna quæ apponerentur, ex *lib. VIII. 395*. *ANGELOS* autem licet amicos *DEI*, non ideo tamen adorandos fuisse nec adoratos, primis Ecclesiæ seculis, ut volunt Pontificii, idem *ORIGINES* probat, *lib. V. pag. 239*. Demum, eos etiam *præcones* ejus esse vereque celestes angelos? Qui poterimus hos potius adorare, quam eum, cujus sunt *præcones* & *angeli*? His ad-

vult adorari, *Job. IV: 24. Nec gloriam suam alteri dabit, Es. XLVIII: 4.* אֲנִי יְהוָה הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי Ego Dominus, hoc nomen meum; & gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculptilibus. *Es. XLII. 8. Solus vult invocari, vult solus coli, Deutr. VI: v. 13. 14. 15. & Cap. X: v. 12. 17. 20. & Matth. IV: 10. Ipse solus est καὶ ὁ ὢν ὁ ὢν:* Quia tu, inquit Salomo, tu solus nosti cor omnium filiorum hominum. *I. Reg. VIII, 39. Ille est Dominus scrutans cor & probans renes, Jer. XVII: 20, Apoc. II: v. 23, JEHOUAH DEUS noster est unus DEUS, ideoque diliges ipsum in toto corde tuo, in tota anima tua, & in tota fortitudine tua. Deutr. VI. v. 4. 5 & v. 13. וְאֵת יְהוָה וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל & ipsi servies, Conf. cap. X: 20. ubi eadem occurrunt: Non mirum, quod *versio Vulgata*, Romanorum illud *καὶ ὁ ὢν ὁ ὢν* vertat; *Ipsi soli servies*; cum *παροράματα* in ea, fido interprete minus digna, licet conciliis sancita, singulis fere lineis occurrant; Mirum autem, quod cum ad hoc ipsum, & recte quidem, quod sensum attinet, in versione sua attenderint Pontificii, in cultu tamen DEO præstando non observent, solum DEUM, nec alium quemquam præter eum, esse colendum, ac *ILLI SOLI* serviendum.*

§. II.

NEgant vero Pontificii, se sanctos eodem, quo DEUM, cultu prosequi, ideoque distinctionem inter
dere lubet testimonium Divi AUGUSTINI, de vera religione, c. LV. *Non sit nobis, inquit, religio cultus hominum moremorum: Quia si pie vixerunt, non sic habentur, ut tales quantitates honores: Sed illum a nobis coli volunt, quo illuminante latantur, meriti sui nos esse consortes. Honrandi sunt ergo pro-*

ter *δουλείαν* & *λατρίαν*, quam D. AUGUSTINO tribuunt, admittunt, hanc DEO, illam SANCTIS debere statuentes: Quibus tertium cultus genus *ὑπερδουλείαν* addunt DEIPARÆ. Grandem autem sibi met ipsis dicam impingunt, mentem AUGUSTINI de differentia cultus DEO ac Parentibus debiti accipiendam de Sanctorum suorum demortuorum invocatione interpretantes. Adparet etiam ex S. S. locis evidentissimis, *δουλείαν* Soli DEO deberi, prout ex dictis *Deutr.* VI: 13. & *cap.* X: 20. nuper allatis constat. Sic vocabulum *δουλεύειν* pro cultu Divino idololatriæ opposito, adhibetur, 1. *Theff.* i. v. 9. *conversè estis ἀπὸ τῶν εἰδώλων*, *δουλεύειν* Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, *Act.* XX: v. 19. *δουλεύων τῷ κυρίῳ*, & quod inter vivos si adhuc esset PAULUS, non vereretur Pontificiis in os dicere: *εἰδουλευσατε τοῖς καὶ φύσει Θεοῖς*; *Serviebatis naturæ existentibus Diis*, *Gal.* IV: 8.

§. III.

UT iam probavimus, etiam *δουλείαν* Soli DEO competere, nec hae distinctione ab idololatriæ crimine se expedire posse Pontificios: Ita non possumus non summam ipsorum mirari audaciam, quod miriore hoc *δουλείας* adhibito vocabulo, se purgare

fue-
 pter imitationem, non adorandi propter religionem. Hunc honorem SANCTORUM confessio nostra probat, & ANGELOS pro nobis orare, *Zach.* I: 12. concedimus; Eos vero colendos esse, nullum ex S. S. adduci poterit testimonium, præter apocryphum illud, ex 2. *Maccabæorum*-libro, quod ex FORMULÆ CONCORDIÆ nostræ, art. IX. de invocatione sanctorum, luculenter adparet.

tuerint ausi, nullum cultum religiosum & invocationem, verum *venerationem* tantum se præstare Sanctis eorumque reliquiis & imaginibus. Juvat autem vota eorum ad sanctos directâ inspicere, unde facilis erit conclusio, sanctis tribui honorem, qui *Soli* DEO competit & *FILIO* ipsius unigenito, Redemptori & Mediatori nostro apud Patrem unico, Domino *IESU CHRISTO*. Extat votorum hujasmodi satis longa series apud *OSIANDRUM*, *Enchirid. Controvers. Inter Angust. Confess. Theologos & Pontificios*, c. XX, quorum quædam adponere lubet. Et quidem in *Psalterio Beata Virginis MARIE*, A. n. 1476, *Venetis* impresso per *Joan. de Hallis*, ut & *Parisiis* & *Lipsiæ*, hæc habentur: *In manus tuas Domina, commendo spiritum meum, totam vitam meam & diem ultimum meum. Ps. XXX. Beati, quorum corda te diligunt, Virgo MARIA, peccata ipsorum a te misericorditer diluentur, Ps. XXXI. Per tuam sanctitatem peccata mea purgantur; per tuam integritatem, incorruptibilibus mihi condonatur Ps. XLIV: Dixit Dominus Domina mea, sede a dextris meis. Ps. CX. Conf. Breviarium Roman. A. n. 1579. Antverpiæ excusum, item opus illud *Mariale* 1493. Argent. impressum, nec non *breviaria & hymnos* apud Pontificios passim obvia, ubi idem honor Divinus reliquis Sanctis tribuitur. Quis quæso hæc singula non apertam idololatriam & abominationem prodere dicat?*

Verum plura de hoc argumento, *BONO* cum DEO, in dissertatione proxima. Hæc fuere pauca illa, quæ temporis festinatio a nobis extorsit. Claudimus igitur cum *PERIFFERO*, in *Dissert. de SCHILOH*, ut antea in *Dissertat.* a nobis defensa de *sensu literal* Gen. XX: v. 16.

*Feci, quod potui; Potui, quod, CHRISTE, dedisti,
Improba fac melius, si potes, invidia.*

*Si male quid dictum est, hominem dixisse memento:
Si bene quid dixi, GLORIA, CHRISTE, TUA EST.*

AMEN.